

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 1

28 Ocak 2015 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.40

BAŞKAN: Mahmut KAÇAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet ERDOĞAN (Adıyaman)

SÖZCÜ: Önder MATLI (Bursa)

KÂTİP: Mehmet S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır)
(Oturum, Başkan Vekili Mehmet Erdoğan tarafından açıldı)

----- 0 -----

BAŞKAN – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, bakanlıklarımızın değerli bürokratları; yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

Öncelikle gündemimizi sizlerle paylaşmak istiyorum. Bugün 5 kurumdan sunum alacağız. Sunumlarımız yirmişer dakika. Sunumlardan sonra arkadaşlarımızdan sorular olacak. Bakanlık temsilcilerimizle bu sorularımızı birlikte istişare ederek cevaplandıracağız, cevaplar arayacağız.

Önce, Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Profesör Doktor Seçil Özkan Hanım'ın sunumu var.

İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Mükerrrem Ünlüer ve Mülkiye Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı İsmail Çataklı'nın sunumu var.

Çalışma Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü Kasım Özer Bey'in sunumu var.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü Nusret Yazıcı ve İstihdam Daire Başkanı Abdullah Taşaltın'ın sunumu var.

Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı Başkan Vekili Arif Şimşek ve Başkan Yardımcısı Semih Özçakar'ın sunumu var.

Ben şimdi sözü Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Profesör Doktor Seçil Özkan Hanımefendi'ye vermek istiyorum.

Buyurun Sayın Özkan.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu olarak özellikle koruyucu ve sağlığı geliştirici hizmetleri sunuyoruz ve mevsimlik tarım işçilerine sunduğumuz sağlık hizmetleriyle ilgili sunumumuzu da bu konuyla direkt ilgili Başkan Yardımcım Doktor Alev Hanım sunacak, izinlerinizle efendim.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. ALEV YÜCEL – Sayın Başkanım ve değerli katılımcılar, bugün sizlere mevsimlik tarım işçileri ve onlara verdiğimiz sağlık hizmetleriyle ilgili bir kısa sunum yapmaya çalışacağım.

Sunumumuzda öncelikle mevsimlik tarım işçileri neden önemli bizler için, ülkemizde birinci basamak sağlık hizmetleri nasıl yürüyor, mevsimlik tarım işçilerine ne gibi sağlık hizmetleri sunuyoruz ve planlanan faaliyetlerimiz ile sahada yaşadığımız sorunlar ve çözüm önerilerimiz neler olabilir, bunları paylaşmak istiyorum sizlerle.

Türkiye ekonomisi ve sosyal yapısında en önemli sektörlerin başında, bildiğimiz gibi, tarım yer alıyor. İstihdamda tarım sektörünün payı son yirmi yılda yaklaşık yüzde 50 azalmasına rağmen hâlâ çalışan 4 kişiden 1'i tarım sektöründe görev yapıyor. Doğu ve Güneydoğu illerinden, özellikle Şanlıurfa ili başta olmak üzere, hasat mevsiminde diğer illere büyük oranda bir mevsimsel göç olabiliyor ürün çeşidine göre çeşitli illerimize ve bu çalışma düzeni genellikle nisan ayı başında başlayıp kasım ayına kadar, kasım ayı sonuna kadar devam edebiliyor.

Mevsimlik tarım işçilerinde sosyoekonomik düzeyin düşük olması, yine yaşadıkları yerlerden, ikamet yerlerinden uzun süre ayrı kalmaları, çoğunun sosyal güvencesinin olmaması, sağlık okuryazarlıklarının özellikle yetersiz olması ve üstüne göç olgusunun getirmiş olduğu sıkıntılar, yine nüfusa kayıtlı ilgili bazı sıkıntılar ve sağlık hizmetlerine erişim konusundaki bilgi yetersizlikleri ve kısıtlılıkları nedeniyle biz mevsimsel tarım işçilerine özel olarak bir önem veriyoruz ve bu konuyla ilgili çalışıyoruz Türkiye Halk Sağlığı Kurumu olarak.

Erken ölümler, sakatlıklar, hastalıklar toplumun diğer kesimlerine göre biraz daha fazla olabiliyor. Yine anne-çocuk sağlığı, bağışıklama, bulaşıcı hastalıklarla mücadele gibi temel koruyucu sağlık hizmetlerinin sunumlarında bunlara ulaşmada sıkıntı yaşıyorlar. Bu yüzden bunlara gereken önemi vermemiz gerekiyor. Yine mevsimlik göç hareketleri sırasında yaşadıkları bölgelere özel bazı hastalıkları taşıma riskleri olabiliyor ve gittikleri yerlerde bu hastalıkların görülmesinde sıklık olabiliyor, artış olabiliyor. Bu nedenle de özel bir önem vermemiz gerekiyor.

Ülkemizde birinci basamak sağlık hizmetleri nasıl yürüyor? 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle Türkiye Halk Sağlığı Kurumu kuruldu. Birinci basamak sağlık hizmetleriyle ilgili iş ve işlemler kurumumuzun bünyesinde yürütülmekte. Bireylere sunulan hizmetler aile hekimleri aracılığıyla aile sağlığı merkezlerinde ve toplumun bütününe

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 2

sunulan hizmetler de her ilçemizde bulunan toplum sağlığı merkezlerinde yürütülmekte. Bütün bu vatandaşlarımız da birinci basamak sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmekteler.

Neler yapıyoruz? Bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik kontrol programları uyguluyoruz; anne, bebek ve çocuklarının sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız çok büyük bir yoğunlukla sürüyor; bağışıklama hizmetlerimiz yine çok büyük bir yoğunlukla sürüyor; çevre sağlığı hizmetleri, laboratuvar hizmetleri de birinci basamak sağlık hizmetlerinde verilen hizmetlerden.

Nüfusumuzun büyük bir kısmı aile hekimliğine kayıtlı ve bunların da artması için uğraşıyoruz, olmayanları da yakalamaya çalışıyoruz. Yine mevsimlik tarım işçileri asıl ikamet ettikleri yerlerde kendi aile hekimlerinden hizmet almakta, göç ettikleri illerde ise misafir hasta dediğimiz bir şekilde diğer aile hekimlerinden ya da yine toplum sağlığı merkezi personelimizden, özel olarak başladığımız programlarla göç ettikleri alanlara gidilerek orada sağlık hizmetlerini yerinde almaktalar.

Toplum sağlığı merkezlerimiz aile hekimliği merkezlerinden farklı olarak, dediğim gibi, yerinde hizmet vermekte, göç bölgelerine gitmekte. Orada danışmanlık özellikle çok önemli. Bu konulara yönelik eğitimlerimizi de yapıyoruz. Poliklinik hizmeti yapılıyor. Aşılama hizmetleri konusunda hiçbir çocuğumuzu ya da gebemizi kaçırmamaya çalışıyoruz. Su numunelerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi bu bölgelerde, gebe ve bebek tespiti, bunların izlemeleri ve destek preparatlarının dağıtımı -demir preparatıydı, d vitaminiydi- ve yine ilçe hıfzıssıhha kurullarında da bu sorunların konuşulup çözümlenmesine gayret ediliyor.

Mevsimsel tarım işçilerine yönelik olarak biz toplum sağlığı merkezlerimizde geçici araçlar planladık. Bir kısım illerimizde bu araçlar var ve bu mobil araçlarla tarım işçilerinin yerleştikleri bölgelere gidiliyor. Bu araç örneğinde gördüğünüz gibi, bebek tartımından, işte gebe izleme için gerekli olan malzemelere kadar bunların bulunduğu araçlarımızla bu bölgelerde yerinde hizmet veriyoruz. Yaptığımız hizmetlerden bir iki tane paylaşmak istedim sizlerle. Tarlalara giderek aile hekimleri de, toplum sağlığı merkezleri de bu hizmetleri vermeye çalışıyorlar. Yine, zaman zaman aile hekimliği çalışanları tarafından da gezici sağlık hizmeti sunulmakta. Aile hekimliği bilgi sisteminde misafir hasta olarak bunlar kayıt altına alınıyor.

Yine, iller ve bölgeler arası hizmetler değerlendiriliyor ve yorumlanarak daha iyi ne yapılabilir ona bakmaya çalışıyoruz. Yine, toplum sağlığı merkezlerince verilen hizmetlerin kayıt altına alınması için de "Halk Sağlığı Bilgi Sistemi" dediğimiz modüler bir yapıımız var. O modüler yapıda e-muayene sistemini kullanarak mevsimlik tarım işçilerinin kayıtlarını girmeye çalışıyoruz.

Burada dağılımları var, yaklaşık olarak bunları sayıları, burada bulunan kişilerin sayıları. Örnek olarak bunu ben koydum.

Biz Türkiye Halk Sağlığı Kurumu olarak özellikle bu mevsimsel tarım işçilerine hizmet verecek kişilere daha fazla bilgiyi nasıl veririz ya da hizmeti nasıl geliştiririz diye bu konuyu masaya yatırdık ve 25 Şubat tarihinde öncelikle GAP Bölge İdaresi Başkanlığı, Harran Üniversitesi Rektörlüğüyle birlikte GAP Tarımda Çalışanların Sağlığı Çalıştayı'na bir katkı verdik. Daha sonrasında, 9 Nisan 2014'te de biz Nüfus Göçü Yaşanan Yerlerde Sağlık Hizmetlerini Değerlendirme Çalıştayı düzenledik ve bu çalıştayıdan çıkan sonuçları değerlendirerek nasıl bir planlama yapabiliriz buna baktık, hizmetlerimizi buna göre sürdürüyoruz. Nüfus hareketlerinin sağlık ve sağlık hizmetlerine etkilerini değerlendirmek için bu çalıştayımızda bakanlıklar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve Bakanlığımızın merkez ve taşra teşkilatından katılımcılar vardı. Buna göre planlamalarımızı da bundan yararlanarak yapmaya çalışıyoruz.

Eğitimlerimiz sürüyor, yine Harran Üniversitesi bize çok destek oluyor bu konuda. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun iş birliğiyle birlikte, Urfa ilinde 156, Adıyaman'da 57 olmak üzere, aile sağlığı merkezi çalışanlarından 213 kişiye bu eğitim verildi geçen sene. Yine 12 ilde 86 toplum sağlığı merkezinden de 222 kişi bu eğitimlerden yararlandı. Farkındalık, uygulamalarda geliştirilmesi gereken yönler konusunda bu eğitimlerde bilgiler verildi ve yeni başlayan sağlık personeline yönelik olarak da 2015 yılında... Çünkü toplum sağlığı merkezlerimizde ya da aile sağlığı merkezlerimizde yeni başlayan personelimiz olabiliyor, onlara yönelik de bu eğitimler devam edecek.

Yine, üniversiteyle birlikte oluşturulan materyal, broşür, afişler ve diğer eğitim materyalleri, rehberleri de Türkiye Halk Sağlığı Kurumu web sitesinde yayınladık. Bunları ilgili illere, özellikle mevsimsel göçün çok olduğu illere gönderdik. Halk sağlığı müdürlüklerince sahaya dağıtımı için de çoğaltıldı, oraya gönderildi ve onlar tarafından çoğaltılarak tarım işçilerine bunlar dağıtıldı.

Burada birkaç başlık görüyorsunuz, raporlarımız var, yine rehberlerimiz var, birinci basamakta neler yapılabilirle ilgili el kitaplarımız var, sahaya yönelik olarak şu konularda rehberlerimiz var, gerçekten bilgilendirici. Ben birkaç tane de broşür örneği koydum. Bebek izlemi, çocuk sağlığı, akraba evliliği gibi konularda kişileri bilgilendirecek broşürleri sahaya dağıttık, çoğalttırdık.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 3

Bu bölgelerde çalışan tüm aile hekimlerimize ve toplum sağlığı merkezinde çalışan hekimlerimize ya da sağlık çalışanlarımıza bu mevsimsel tarım işçileriyle ilgili farkındalık yaratılması amacıyla bir bilgilendirme yazısı yolladık geçen sene. Yine, toplum sağlığı merkezlerinden yazılan reçetelerin de ödeme kapsamına alınması için çalışmamızı tamamladık. Şu anda gittiklerinde poliklinik hizmeti verip reçetelerini ödeme kapsamına aldırдық.

Yine, yönetmeliğimize özel bir madde koyduk. Toplum Sağlığı Merkezleri Yönetmeliği bitmek üzere, artık yayımlanmak üzere. Burada mevsimsel tarım işçilerine verilecek hizmetlerle ilgili bir maddemiz var, toplum sağlığı merkezlerinden verilecek hizmetlerle ilgili.

Bir de Avrupa Birliği projesi kapsamına aldık. Dezavantajlı Gruplar ve Kırsalda Yaşayanlara Yönelik Koruyucu Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi içinde bunların da geliştirilmesiyle ilgili çeşitli başlıklar yer alıyor. Bu projemizi de yazdık, cevabını bekliyoruz.

Bundan sonrasında teknik ve lojistik desteğin artırılması yönünde çalışmalarımız olacak. Halk Sağlığı Bilgi Sistemi'ne özel bir modül olarak eklenmesini... Aslında, biz Halk Sağlığı Bilgi Sistemi'ne giriyoruz ama ayrı bir modül olarak onların risklerini de içeren, onların da değerlendirileceği bir modül olarak Halk Sağlığı Bilgi Sistemi'nde yer alması için çalışma yapmaktayız.

Yine, alt mevzuatın genelge ve yönerge geliştirme çalışmalarını başlattık ve düzenli aralıklarla -çünkü paydaşlarla birlikte olması da önemli- toplantılarımızı gerçekleştirmeyi amaçlıyoruz.

Ulusal düzeyde özellikle bu eğitim programımızın yaygınlaşmasını arzu ediyoruz. Ama bu bölgelere, özellikle bölgelere yönelik olarak bu eğitim programımız devam edecek.

Yine, sağlık okuryazarlığının artırılmasına yönelik, riskli bölgelerde özellikle başlanmak üzere, projelerimiz var. Onlar da kabul olursa en kısa zamanda başlanacak.

Sivil toplum kuruluşlarıyla planlarımız arasında toplum katılımlı aktiviteler düzenlenmesi de 2015 yılı planlarımız arasında var.

Tabii, bazı sıkıntılar da olabiliyor, nüfusa kayıtlı olmada sıkıntılar olabiliyor. Bununla ilgili olarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleriyle görüşmelerimiz oluyor, bunların kayıt altına alınmasıyla ilgili... Kayıt altına alınırsa sağlık hizmetlerine ulaşması, bizim onları bilmemiz açısından çok önemli.

Okuma yazma düzeyi düşük bu kişilerde, belki onunla ilgili çalışmalar olabilir, Millî Eğitimle öyle bir görüşme olabilir, okuma yazma kursları açılabilir. Çünkü yapılan çalışmalarda okuma yazma bilen annelerde bebeklerinin sağlık düzeyinin daha iyi olduğu, daha çok takip edildiği gösterilmiş.

Yine, kaymakamların hizmetlerin koordinasyonunda ana rollerinin olması, daha fazla rollerinin olması... Yine, göç ettiği il ve ilçelerde yerleşim alanlarının dağınık olması ve değişkenlik göstermesi ilgili kurumların koordineli çalışmasını gerektiriyor. Bu nedenle emniyet güçlerinden daha fazla belki yararlanmamız -çünkü bazı yerlerde onlar bize yerlerini bildiriyorlar, burada yaşıyorlar şeklinde- onlarla iletişimin artması uygun olabilir.

Fiziki çevre koşullarını biz elimizden geldiğince takip etmeye çalışıyoruz ama belki paydaşlarla daha uygun altyapı sorunlarının çözülmesi, daha uygun yerlere yerleşim açısından görüşmeler olabilir. Çevre sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi için zaten elimizden geleni yapıyoruz.

Bir de bazen iletişim konusunda sıkıntılar olabiliyor -sahada yaşanan problemlerden- onu da çözmek için elimizden geldiğince tüm paydaşlarla birlikte çalışmaya uğraşıyoruz. Bununla ilgili de çalışmalar yapılabilir.

İş araçları ve işverenlerin bunların sorunlarıyla daha çok ilgilenmesi, yasal sorumluluklarını yerine getirmelerinin sağlanması önemli.

Lojistik ve personel sorunumuzu da destekleyerek çözmemiz gerekiyor, özellikle toplum sağlığı merkezlerimiz yerinde sağlık hizmeti verdiği için lojistik ve personel açısından sıkıntı yaşayabiliyoruz. Bunların da giderilmesi için elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz.

Mülki amirlerimizin desteği çok önemli.

Bunlar benim söyleyeceklerim, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Alev Hanım'a biz teşekkür ediyoruz.

Şimdi soru sormak isteyen arkadaşlarımız varsa onların sorularını alalım.

Buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Alev Hanım, teşekkür ederim sunumunuz için.

Şimdi, bazı istatistikler veriyorsunuz 13'üncü sayfada, örneğin aşı yapılan bebek, çocuk sayısının 4.637 olduğu veriliyor. Burada bazı iller sayılmış. Bu 2013 istatistiği mi 2014 istatistiği mi, onu bilemiyoruz ama muhtemelen bir yıl istatistiği. Benim sorum şu: 1,5 milyondan fazla bir kitleden söz ediyoruz ve bunların çocuklarıyla beraber göç ettiklerini de biliyoruz. Burada aşı yapılan bebek ya da çocuk sayısının 4.637'yle sınırlı olması koruyucu sağlık hizmetleri açısından neyi ifade etmektedir?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 4

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. ALEV YÜCEL – Şimdi, 1,5 milyon kişiden bahsediyoruz ama tabii, bir kısmı ailesiyle birlikte göç edebiliyor, bir kısmı ailesiyle birlikte gelmeyebiliyor. Biz elimizden geldiğince nerede tespit edersek hakikaten yerinde gidip, bunları belirleyip aşılamlarını yapmaya çalışıyoruz çünkü toplum içinde risk olmaması lazım, o çocuklar için risk olmaması lazım, bunları kaçırmamamız lazım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Ben de tam oradan hareket ediyorum yani samimi bir şekilde, siz Türkiye Halk Sağlığı Kurumunu temsil ediyorsunuz, koruyucu sağlık hizmetlerinin önemi ortada. Elbette kesin istatistikler yok elimizde böyle bir kayıt sorununun olduğu bir yerde ama herhâlde şunu söyleyebiliriz: Aşılınması gereken çocuklardan yüzde 20'sine ulaştık veya yüzde 80'ine ulaştık...” Yani böyle bir öngörünüz, böyle kaba bir çerçeveniz en azından yok mu?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Ben şöyle bir şey söyleyeyim: Bu kişilerin Türkiye'de zaten bazılarının kayıtları yok, bazıları da aile hekimine kayıtlı değil ama aile hekimine kayıtlı olan kişilerin -bunları söyleyebiliriz- ne kadarı aşı ve ne düzeydedir?

Toplum sağlığı merkezinde hizmet sunduğumuz bölgedeki tarım işçilerini kayıt altına alıyoruz, bir de onları söyleyebiliriz ama çok haklısınız, kaçak olabilir arada. Ama şunu ifade edeyim: Mümkün olduğunca tarım işçisi yoğun olan bölgelerde aktif olarak toplum sağlığı merkezlerimiz çalışıyor. Böyle bir eksiklik olsaydı kesinlikle bulaşıcı hastalıklar yönünden önemli bir sağlık sorunu yaşardık. Çünkü biz Suriyelilere yönelik bile hiçbir kayıtları olmadığı hâlde aktif bir şekilde girişlerinde kamplarda ve daha sonra da kampanya şeklinde aşıları uyguluyoruz ama elimizde bir rakam yok, o konuda haklısınız çünkü kayıtsız bir nüfus var ve birinci basamağa kayıtsız, yüzde 5'lik de olsa bir nüfusumuz var.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Levent Bey, buyurun.

ABDULLAH LEVENT TÜZEL (İstanbul) – Teşekkür ederiz Alev Hanım.

Şimdi, Gökhan Bey'in söylediği gibi yani bu hizmetler rakamlara bakıldığında büyük bir kesime ulaşmıyor gibi. Şimdi, öncelikle, bu mobil araçlar tabii çok tarlaya direkt hizmet götürmek, sağlık hizmeti götürmek açısından önemli işlevli ama kaç tane acaba bunlar? Somut bir bilgi yani bu hizmetler açısından kaç tane böyle mobil aracımız var?

İkincisi: Bu, işte, eğitimden yararlanan sayısı 200'lü rakamlar genellikle. Yani, bu size göre nasıl bir sayıdır? Yetersizliği ortada da.

Bir dikkatimi çeken de, tabii bölge itibarıyla da farklı diller ve iletişim problemi. Neyi kastediyorsunuz bundan ya da ne oluyor? Bir başlık olarak geçmiş de ama bir açılımı yok. Yani, mesela Kürtçe konuşan tarım işçileri mi, onlarla anlaşma problemi mi, ana dillerini kullanma problemi mi? Nedir buradan tam kastettiğiniz ve ne yapmak gerekiyor? Bir de bunları öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Şimdi, aslında şöyle: Çok haklısınız ama bizim her ilçemizde Türkiye'de toplam 972 TSM'miz var, toplum sağlığı merkezimiz var ve her TSM'nin en az bir adet gezici hizmet aracı buluyor. Tarım işçilerinin bulunduğu ilçelerde de toplum sağlığı merkezlerinin en az bir adet aracı var ama şartlar belli. Bu aracımız ağız dış sağlığı hizmetlerinde, tüm gezici hizmetlerde sahaya çıkıyorlar. Tarım işçisi yoğun olan bölgelerde il müdürlerimiz bu düzenlemeyi, araç sayısını arttırmaya çalışıyor. Yine de yetersiz olduğunu ben bir halk sağlığı olarak ifade edeyim. Bu çalışmalara da yeni başladık, özellikle eğitim çalışmalarına. 222 rakamı tabii ki yetersiz ama eğitim, biliyorsunuz, meşakkatli bir iş, bir anda birçok kişiye ulaşamıyoruz. Bir de yüz yüze eğitimlere devam ediyoruz, onun artırılmasına, çalışmaya devam ediyoruz.

Bir tane daha soru vardı...

ABDULLAH LEVENT TÜZEL (İstanbul) – Bu dil, farklı dillerde iletişim kurma güçlükleri...

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Şimdi, ben Urfa'ya gittiğimde de bu tarım işçilerini ziyarette buldum. Harran Üniversitesiyle aktif çalışıyoruz, orada da Zeynep Hanım çok aktif, hakikaten emek harcıyor gönülden, kendisiyle de gezdik. Hakikaten Kürtçe ya da farklı dillerde okuma yazma bilmediği için -sizin sorduğunuz soru- ya da formda bir şey doldurmasını istediğinizde form doldurma sıkıntısında ufak farklılıklar yaşıyoruz. Yalnız, buradaki bir şey, hani diğer yurt dışından gelen misafirlerimizin de o dil farklılıkların içinde yeri var, onu belirteyim, Suriyelilerle ilgili de sıkıntımız olduğu için, onlar da tarım işçisi olarak çalıştırılıyorlar çünkü.

ABDULLAH LEVENT TÜZEL (İstanbul) – Ne yapmak lazım?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. ALEV YÜCEL – Şöyle yapmaya, çözmeye çalışıyoruz: Dil bilen sağlık elemanlarımız var, o bölgede uzun süredir yaşayan, o bölgede doğmuş, büyümüş elemanlarımız var, onlarla bunu çözmeye çalışıyoruz açıkçası olan yerlerde.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 5

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Bir de hizmet alımı yapmaya başladık bu bölgelerde. Biz özellikle Suriyeli misafirlerimiz için açıkçası yapmaya başladık, hatta dün de Maliyeyle bir görüşmemiz vardı, bütçemize bu kalemleri de aldık artık. Çünkü hakikaten dil bilen bir hizmet alımı yapmamız gerekiyor, anlaşmada sıkıntı yaşıyoruz, uzun süre kalmış olanlarda olmuyor ama.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Hamzaoğulları, buyurun.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Ben de sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Sizden önce dinlediğimiz bir hocamız özellikle gebelerin takibi noktasında aile hekimlerinin puan kaybı yaşadığı için pek takip etmek istemediklerini ifade etmişti. Bununla ilgili düşünceleriniz ne?

Birkaç sorum daha var. Ben de hekimim. Sahadaki uygulamanızı açıkçası çok anlayamadım. Şimdi, buraya düzenli mi gidiyorsunuz, hangi sıklıkta gidiyorsunuz? Orada çalışanlar bir sonraki gelişinizin ne zaman olacağını biliyor mu? Yarin gelinecekse “Ben bugünden doktora gitmeyeyim.” gibi bir düşünce var mı?

Bir de bunlar çalışan insanlar. Siz çalışma saatlerinde gidiyorsunuz. İşlerini bırakıp nasıl geliyorlar? Hani bu sorunlarla ilgili işverenin tepkisi oluyor mu? Sahada yaşadığımız sıkıntılar neler?

Teşekkür ederim.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Şimdi, ilk sorunuzla ilgili birkaç noktaya değinmek istiyorum. Gebeleri takip konusunda performans yedikleri için kaçıyorlar gibi bir ifade. Şöyle: Aile hekimliği sisteminde ben mesela bir aile hekimine kayıtlıyım. Eğer aile hekimim benim gebeliğimi tespit etmezse ya da geç tespit ederse, belli bir haftanın üstünde tespit ederse performans cezası yiyor, hakikaten parası düşüyor ve dolayısıyla çoğu aile hekimi şöyle bir uygulamaya doğru gidiyor: Beni tespit etse de beni takip ediyor ama sisteme geç girdiği zaman ceza yediği için sisteme girmemeye çalışıyor. Biz bunun önlemlerini almaya çalışıyoruz. Bu, genel, Türkiye’de bir sorun yani para cezası verdiğimiz için, “Bunu niye geç kaydettin?” diye ceza verdiğimiz için takip etse de sisteme girmemeye çalışıyor. Bu, sistemle ilgili bir sıkıntı. Onu çözmeye çalışıyoruz.

Mevsimlik tarım işçileri eğer başka bir ilden o bölgeye gitmişse, zaten bulunduğu ilde aile hekimine kayıtlıysa aile hekimi onu takip ediyor yani altı aydan kısa süreli gittiği için döndüğünde ya da gittiğinde “Gebeydin, ne oldu?” Mutlaka ebesi aramak zorunda “Aşısını oldu mu çocuğunuz?” vesaire gibi. Ama kayıtlı değilse bu sefer işin içine toplum sağlığı merkezlerimiz giriyor. İlçede bulunan toplum sağlığı merkezi bu dönemdeki, bu sezondaki nüfus değişimini takip ediyor, tek tek kimler geçmiş -kaçaklar kesinlikle oluyordur çünkü kaçak olarak bile çalıştırılıyorlar- kimler gelmiş onu takip edip bir çalışma planı çıkarılıyor. Toplum sağlığı merkezimizde hem aile hekimleri var hem ebe, hemşireler hem de sağlık memurları var ve bunlara bireyler bağlı değil, çevreye yönelik ve topluma yönelik hizmetleri sunmaya çalışıyorlar. “Nasıl hizmet sunuyorlar?” dediniz. Öncelikle şunu söyleyeyim: Hasta olduğunda poliklinik hizmeti almak üzere başvurabiliyor. Bir kere toplum sağlığı merkezi ve aile hekiminden ücretsiz hizmet alabiliyorlar kendileri başvururlarsa.

İkincisi: Biz de toplum sağlığı merkezinden bir çalışma planı çıkarıyoruz, ne kadar nüfus bu şekilde göç ediyor, ne kadar nüfus saptıyor ve belirli aralıklarla toplum sağlığı ekibindeki gezici hizmet ekibi gidiyor, mesela planlıyor, diyor ki: Her pazartesi şurada olacağım, her salı şurada olacağım diye bir plan çıkarıyor ve gidiyor. Burada açıkçası benim Türkiye Halk Sağlığı Kurumu ve halk sağlığı bakış açısıyla kaygım hasta olduklarında bakılmamaları değil çünkü hasta olduklarında bir şekilde acilse 112’ye, değilse hastaneye ve bizim merkezimize ulaşıyorlar. Burada bizim kaçırılmamız gereken şey, koruyucu hizmetler yani çevre sağlığı sorunlarını çözmeliyiz, aşularını yapmalıyız, sularının sağlıklı olması gerekiyor ki karşımıza bulaşıcı hastalıklar çıkmasın. Toplum sağlığı merkezlerimiz de elinden geldiği kadar yapıyor ama şunu da ifade etmek istiyorum: Özellikle Urfa başta olmak üzere, altyapı ve personel sıkıntımızı da hani burada ifade etmekte bir endişe duymuyorum çünkü oldukça yüksek bir nüfusu var, özellikle Urfa’nın bebek ve anne ölümleri oldukça yüksek rakamlarda ve bir de ekstra mevsimsel tarım işçileri giriyor toplum sağlığı merkezinin iş yükü açısından. Daha sistemli veri tabanını düzenleyerek ve eğitimleri arttırarak gitmek gerekiyor.

ABDULLAH LEVENT TÜZEL (İstanbul) – Seçil Hanım, özür dilerim Hocam, siz tabii böyle çok hızlı yanıt veriyorsunuz ama mesela şu gebeliği takipte kaçınma, performans sistemi mi sorun? O olduğu anlaşılıyor yani bir çözüm üreteceksiniz de yani bu alanda performans uygulaması kaldırılınsın mı diye önereceksiniz, nedir? Yani, o kısmı muğlak kaldı. Nasıl bir sonuç çıkartacağız?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Yok, öyle bir endişe olmasın. Ben sistemle ilgili biraz bilgi vereyim. Çünkü gebelerimiz çoğunlukla da -tarım işçileri için söylemiyorum, diğer nüfus için kastediyorum- hastaneye başvuruyorlar izlemleri için, biliyorsunuz özel hastaneye başvuruyorlar. Şimdi bir veri tabanı oluşturduk, İstanbul’da başladı zaten. Gebe nereye başvurursa başvursun, üniversite, özel ve devlet hastanesi, veri hemen aile hekiminin önüne düşüyor. Bunu Türkiye geneline yaygınlaştıracamız. Böylece aile hekimi “Gebem yoktu.” ya da “Ben onu performans yiyeceğim diye kaydetmedim.” demeyecek. Onu söylemeyi unuttum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 6

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Bir sorum daha olacak Başkanım: Peki, koruyucu hizmetler noktasında yaptırımınız ne? Gittiniz, orada birtakım sıkıntıları gördünüz, su sorunu var, temizlik, tuvalet sorunu var. Burada yaptırımınız ne? Yani, nereyle bağlantıya geçiyorsunuz?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Şimdi, çalıştığınız yer var bir kere öncelikli olarak. İkinci de belediye var, belediyeyle iş birliği içerisinde. Ceza kesme durumumuz söz konusu değil. Açıkçası bir sorun da çıkmadı yaptırım anlamında. Belediyeyle iş birliğine girdiğimizde bir sıkıntı olmadı. Ben Urfa'nın birkaç ilçesine gittim, çevre sağlığı sorunları vardı mesela, saptadık onları, raporladık, belediyeye bildirdik ve il müdürüyle beraber daha sonra çözüldü. Mesela, ilaçlama sıkıntısı vardı, biz de merkezden ilaç yolladık, sorunumuzu çözdük. Yaptırımdan ziyade sorunu saptayıp çözmek.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Yani, hekim olmanın getirdiği bir şey bu. Yani, Türkiye'de bebek ölüm hızı 17'ye yakın mevsimsel tarım işçilerinde bebek ölüm hızı 59'larda yani 4 katına yaklaşık bir durumdayız yani demek ki biz bu noktada ciddi anlamda takipte sıkıntı yaşıyoruz bu insanlarda.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Kayıtsız olanlar var, onu ifade ettim.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Ama sadece kayıtsızlıkla açıklayamayız biz bu durumu.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Başka faktörler var. Bebek ölümünü etkileyen faktörlere baktığımızda annenin sosyoekonomik düzeyi, eğitim düzeyi gibi birçok faktör var yani sağlık hizmeti sunumu da bir faktördür ama bebek ölümünü etkilemede sosyal belirleyiciler de çok önemli. Yani, tabii, bunu biz göz ardı ediyoruz, aşmayalım anlamında söyleyemiyorum. Türkiye'de de şu anda binde 7,8 bebek ölümü rakamımız. Tarım işçilerinde yüksek olmasının nedeni de diğer faktörlerin olaya daha fazla girdiği. Ha, biz ne yapacağız? Bunu daha fazla kontrol altına alacağız. Mesela Alev Hanım'ın sunumundaki öneriler çok önemli. Sadece sağlık hizmeti değil, eğitim düzeyini arttırmak, sağlık okur-yazarlığı düzeyini arttırmak, sağlıklı beslenmelerini sağlayabilmek çünkü bebek ölümlerine baktığımızda bizde, Türkiye'de artık erken dönemde ölüyorlar yani konjenital nedenler gibi önleyemeyeceğimiz nedenlerde ölüyorlar tarım işçilerine baktığımızda postnatal dönemde ölüyorlar yani enfeksiyon geliyor karşımıza. Bu ne demek? Çocuğun immün sisteminde bir sıkıntı, beslenme sıkıntısı var, bulaşıcı hastalıklarla karşılaşabilir. O zaman buralarda da belediyeyle beraber ve diğer faktörlerle beraber, hep beraber çalışmamız gerekiyor, yoksa sağlıkta buraya kadar geliriz. Bundan sonrası için çok paydaşlı gitmemiz gerek, açıkça söyleyeyim. Biz de tabii elimizden geleni yapacağız.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Benim sormak istediğim bir şey var: Şimdi, "Halk Sağlığı Bilgi Sistemi e-muayene modülümüz var." dediniz. Biz geçen toplantılarımızda da bu kayıt dışı olanlar, nüfusa kayıtlı olmayanlar ya da bu kadın işçilerin tespiti anlamında sizlerden de, Sağlık Bakanlığımız çalışanlarından da nasıl istifade edebiliriz dedik. Böyle bir çalışmanız var ama milletvekili arkadaşlarımız tespitlerinde, Bakanlık olarak biraz daha bunun üzerinde durmamız gerektiğine inanıyorum. Bu Komisyonumuzdaki temel maksat Türkiye'de bir hadise var, tarım işçilerimiz var, bunlarla ilgili yapılan çalışmalar var fakat hâlâ eksiklerimiz var, bizler bunun farkındayız. Bu farkındalığı hem görebilmemiz hem de "Bunlarla ilgili neler yapabiliriz?"i burada tartışıyoruz. Not alan arkadaşlarımız, raporlarımız de bu noktanın önemli olduğunu özellikle zaten ifade edecekler raporlarında.

Sizlerden asıl öğrenmek istediğimiz, bunların yansıması nedir? Sizin bu kayıt altına aldığımız tarım işçileriyle ilgili, hastalarla ilgili diğer kurumlarla da koordine ediliyor mu, sadece sizde mi kalıyor bu?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ BAŞKAN YARDIMCISI DR. ALEV YÜCEL – Biz, eğer kayıt dışı birisi varsa mutlaka bu planladığımız gezilerimiz sırasında -dediğim gibi- Nüfus ve Vatandaşlık İşleriyle de temas geçip bunların kayıt altına alınması yönünde çalışmalar yapıyoruz. Biz yakaladığımız her şeyi hangi paydaşla paylaşmamız gerekiyorsa onlarla, işte, çevreyle ilgili sıkıntıları -dediğim gibi- biz takip ediyoruz yine halk sağlığı müdürlükleri olarak. Bunları mutlaka belediyelerle ya da nüfus müdürlükleriyle paylaşarak bunların çözülmesi yönünde de kendimize düşen çabayı tespit ettiğimiz yerlerde söylüyoruz ya da onlardan -biraz önce bahsettiğim gibi- emniyet güçlerinden bize bilgiler gelebiliyor. Bunları da biz değerlendirip ona göre planlamalarımızı yapıyoruz.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Benim burada bir önerim olacak: Aslında tarım işçisi nüfusu çok olan illerde -Harran Üniversitesi böyle yapmaya çalıştı aslında- bir il komisyonu oluşturulabilir o ildeki yöneticilerin de bulunduğu. Sorunları çünkü beraber çözmemiz gerekiyor. Tek başımıza bir yere kadar gelebiliyoruz, bazen gelemeyen de oluyor. Böyle bir komisyonla sorunlar saptanıp neler yapılabilir bir karar verilirse il ya da bölge düzeyinde daha hızlı ilerleyebiliriz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Peki, iki şey daha var: Şimdi, aile sağlığı merkezi çalışanlarına verilen eğitimler var. Bu, Urfa ve Adıyaman'da oldu. Bunlardaki geriye dönüş nedir öncekiyle sonraki arasında? Sadece Urfa ve Adıyaman'a mı münhasır kaldı?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 7

Bir de mesai mefhumu nasıldır Bakanlık çalışanlarında? “Saat beş oldu, biz işimizi bitirdik gidiyoruz.” tarzındaki bir yaklaşım... Artı, bu çalışanların durumları sıkıntı, hastalık vesaire bir şey olduğunda ne yapıyorlar, ne diyorlar? Bunlarla ilgili yaklaşımınız nedir?

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Şimdi, 222 kişiyi eğittik tabii. Zaten eğitim sonrası geri bildirimler de çok iyiydi. Bundan sonraki hizmetlerimizde iyileşmeyi ölçmek için de çok erken, herhâlde onu kastettiniz ama çok erken. Sayımız da şu anda yetersiz.

Mesai deyince de bizim toplum sağlığı merkezinde çalışan personelimiz normal sekiz buçuk-beş buçuk mesaisinde. Aile hekimliğinde çalışanlar da esnek mesai kullanarak biliyorsunuz sekiz buçuk-beş buçuk da yapabilir ama isterse bunu ilin özelliğine ya da hizmet ettiği nüfusun özelliğine göre on-yediye çekebilir, gündüz gelemiyor, akşam geliyorsa kaydırma yapabilir. Valiliğin onayıyla bunu yapabiliyor. Bir diğeri de biliyorsunuz cumartesi günleri şu anda aile hekimlerimiz çalışıyorlar gündüz mesaisinde. Onun dışında da 112 ekibimiz acil için hazır, hastanelerde de acil full çalışıyor hizmet açısından.

BAŞKAN – Başka ilave edeceğiniz bir şey yoksa çok teşekkür ediyoruz sunumuz için Seçil Hanım.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Gerçekten bu konunun gündeme alınmasına çok sevindik biz zaten o gün duyunca Mahmut Bey beni aradı, sağ olsun, Sayın Vekilimiz. Umarım çok büyük, beraberce, iyi şeyler yaparız çünkü sağlığı etkiliyor hakikaten. Elinize sağlık.

BAŞKAN – İnşallah, hepimizin temennisi odur.

TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU BAŞKANI PROF. DR. SEÇİL ÖZKAN – İnşallah.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz hem sizlere hem arkadaşlarımıza.

Şimdi ikinci sunumu İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Mükerrer Ünlüer ve Mülkiye Teftiş Kurulu Başkan Yardımcımız İsmail Çataklı Bey yapacak.

Başkanım, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞAR YARDIMCISI MÜKERREM ÜNLÜER – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; öncelikle hepimizi saygıyla selamlıyor, çalışmalarınızın ülkemiz ve milletimiz adına hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyorum.

Efendim, kasım başında Sayın Bakanımızın talimatı ve onayıyla mevsimlik işçilerin sorunlarının tespiti, başta güvenlik, barınma, beslenme, sağlık, eğitim ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi olmak üzere sorunların çözümüne yönelik olarak alınabilecek tedbirlerin tespiti amacıyla 8 mülkiye müfettişi inceleme araştırma yapmak üzere görevlendirilmiştir. Müfettişler çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluşların -Millî Eğitim, Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları, Emniyet, Jandarma teşkilatları gibi- görüşlerine başvuracaktır. Konuya ilişkin mevzuat taranacaktır. 22 ilde, bunlar Diyarbakır, Mardin, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Kahramanmaraş, Osmaniye, Erzincan, Adana, Mersin, Şanlıurfa, Adıyaman, Konya, Isparta, Nevşehir, Niğde, Balıkesir, Manisa, Aydın, Düzce, Sakarya gibi illerde çalışmalar yürütülecektir. Bu çalışmalarında valilikler, kaymakamlıklar ve yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmalar incelenecektir. Sivil toplum kuruluşlarının temsilcileriyle, çiftçilerle, işçilerle görüşmelerde bulunacaklardır. Raporlarını 23 Şubata kadar Bakanlığımıza bildireceklerdir. Raporda belirtilecek önerilerle ilgili kurumlarla paylaşım yapılacaktır. Bakanlığımızın ilgili personelinin bilgilendirilmesi sağlanacaktır, gerekmesi hâlinde düzenleyici işlemler önerilecektir. Çalışma son aşamasına gelmiş durumdadır. Komisyonunuzun Başkanlığımızdan bilgi talep ettiği konuların tamamı bu çalışma kapsamında yer almaktadır. Çalışmalarınıza katkı sunabileceği kanaatiyle bahse konu raporun bir örneği Komisyonunuza gönderilecektir. Bugün sizlere Bakanlığımızdan bilgi talep ettiğiniz konulara ilişkin olarak bu çalışmayı yürüten mülkiye müfettişlerimizden aldığımız ön bilgileri özetle paylaşmaya çalışacağız. Sunumumuzu Başkan Yardımcımız yapacaktır.

Arz ederim efendim.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜLKİYE TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI İSMAİL ÇATAKLI – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımızdan bilgi talep edilen konulardan bir tanesi 2014 yılında mevsimlik gezici tarım işçilerinin çalışma ve sosyal haklarının iyileştirilmesi projesi çerçevesinde valilikler ve yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmaları. Malumunuz olduğu üzere mevsimlik gezici tarım işçisi olarak çalışmak amacıyla buldukları illerden diğer illere aileleriyle birlikte giden vatandaşlarımızın, özellikle çocukların bu süreçte yaşadıkları sorunların tespiti ve giderilmesi amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 2010 yılında Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi (METİP) başlatılmıştı. Bu proje temelde il özel idarelerine proje karşılığı kaynak aktarılacak suretiyle icra edildi ve mümkün olduğunca da yerel kaynaklardan destek sağlanılmaya çalışıldı. Projenin uygulanmaya başlandığı 2010 yılından bu yana 38 il valiliği tarafından 65 yerel proje desteklenmiş, projenin finansmanı için de yaklaşık olarak 96 milyon TL ödenek tahsis edilmiş. Bunun altyapı ve kolaylık tesisleri için 72 milyon, eğitim için 5 milyon, sağlık alanında 3 milyon ve diğer kalemler için de yaklaşık 16 milyon olduğunu görüyoruz. Söz konusu projeler -az önce de bahsettiğim gibi-

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 8

il özel idarelerine kaynak aktarmak suretiyle gerçekleştirilmiş, bir kısım projeler de özel idareler tarafından köylere hizmet götürme birlikleri eliyle icra edilmiş. Bakanlığımızdan talep etmiş olduğunuz 2014 yılına ilişkin ise bu proje kapsamında bir ödenek ayrılmamış, ancak daha önceki yıllarda başlanılan projeler ve ödenek aktarılan işlerin tamamlanması için bir çalışma yürütülmüş. Altyapısı bu proje kapsamında oluşturulan hizmetler 2014 yılından itibaren valilikler, kaymakamlıklar, belediye başkanlıkları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı gibi kurumlarca yürütülmeye çalışılmaktadır.

Bir diğer konu mevsimlik tarım işçilerinin ulaşım alanında yaşadığı sorunlardı. Mevsimlik geçici tarım işçilerinin -az önce Sayın Müsteşarımız da belirtti- yoğunlukla Urfa, Mardin, Adıyaman, Antep, Diyarbakır, Şırnak, Osmaniye, Konya, Ağrı, Hatay, Batman, Adana, Van, Siirt, Diyarbakır, Bitlis illerinden Sakarya, Düzce, Bursa, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Manisa, Balıkesir, Adana, Mersin, Urfa, Maraş, Erzincan illerine gittiği gözlemleniyor. Bizim bu ön tespitlerimiz doğrultusunda zaten müfettişlerimizi de bu illere yönlendirmiştik. İller arasında ulaşım ağırlıklı olarak kara yoluyla sağlanıyor. Geçmişte daha çok demir yolları kullanılmış ama son dönemde demir yollarının kullanım oranının düştüğünü görüyoruz. Kara yolunda ulaşım ise geçmişte daha çok kamyon ve kapalı kasa araçlarla yapılmaktayken son dönemde minibüs, otobüs türü araçların kullanıldığını gözlemliyoruz. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin ulaşım alanında yaşadıkları en büyük sorun, göçleri sırasında kullandıkları vasıtanın çok üzerinde yani kapasitesinin çok üzerinde kullanılması. Yani, bunlar, çok uzun süre evleri dışında bulunuyorlar, çocuklarıyla, eşleriyle, aileleriyle birlikte gidiyorlar, eşyalarını yanlarında götürüyorlar, ekonomik durumlarının da sınırlı olduğunu düşündüğümüzde hakikaten insan onuruna çok da yakışmayacak bir şekilde seyahat ediyorlar, aşırı kalabalık şekilde araçlarda seyahat ediyorlar. Tabii, doğal olarak bu da kaza riskini artırıyor. Kaza olduğunda da ortaya çıkacak can ve mal kayıplarını artırıyor.

Mevsimlik tarım işçilerinin ulaşım alanında yaşadığı sorunların giderilmesine ilişkin alınan ya da alınabilecek önlemlere geldiğimizde bu sorunların giderilmesine yönelik olarak araçların karıştığı kazaların en aza indirilebilmesi amacıyla özellikle bu mevsimlik tarım işçilerinin hareket ettiği dönemlerde ilave kontroller yapılmaya çalışılıyor kolluk tarafından belli planlar hazırlanarak. Çok sayıda tarım işçisi, öğrenci ya da yayaya trafik eğitimi verildiği görülüyor bizdeki verilere göre. Bir de bu kullandıkları araçların ciddi sıkıntıları var. İşte, reflektör ve ikaz lambalarının olmadığı kara yoluna çıktıklarında yoğunlukla görülüyor. Bunlar da büyük ölçüde denetimlerle azaltılmaya çalışılıyor. Bazı büyük çiftliklerde buna dönük eğitimler verildiğini de görüyoruz. Yine, il emniyet müdürlükleri ve jandarma trafik ekipleri tarafından kapasite üstü yolcu taşıma faaliyeti yürüten, yetki belgesi olmaksızın işçi taşıma faaliyeti yapan çok sayıda araca cezai işlem yapıldığını da görüyoruz. Teknik olarak yetersiz görülen araçlar da men edilmeye çalışılıyor trafikten. Şimdi, bu konuda bazı sosyal yardımlaşma dayanışma vakıflarının şöyle bir uygulaması var: Tespit edebildikleri yerlerde, imkânları ölçüsünde bu ulaşımını vakıfların kiraladıkları araçlarla yaptırmaya çalışıyorlar en azından biraz daha uygun vasıtalarla seyahat etmiş olsunlar diye. Tabii, bunun da vakıf imkânları ölçüsünde olabileceğini dikkate almak lazım. Belki göç mevsiminde mevsimlik gezici tarım işçilerinin şehirlerarası ulaşımının sağlanmasında bu otobüs kiralamanın yanında Devlet Demiryollarından farklı bir uygulamayla, ek vagon veya ücret hususunda farklı bir yöntemle yararlanmasında fayda olabileceğini değerlendiriyoruz.

Bir diğer konu mevsimlik tarım işçilerinin gittikleri illerde yaşadıkları güvenlik sorunlarıydı. Şimdi, bu konuda ülkemizde genel bir kanı olmasına rağmen arkadaşlarımızın mahallinde yaptıkları tespitlerde de mevsimlik gezici tarım işçilerinden kaynaklanan veya bunların karıştığı asayiş olaylarının yok denecek kadar az olduğu ortaya çıkıyor. Yani, tespit edilen asayiş olayları günlük hayatın akışından kaynaklanan, herhangi bir yerde olan olaylardan çok farklı değil. Bu sebeple bizzat mevsimlik tarım işçiliği vasfından kaynaklanan bir güvenlik riskinin olmadığını arkadaşlarımız değerlendiriyorlar. Bunun da söz konusu işçilerin yıllardır aynı bölgeye gitmeleri, hatta bir kısmı zaman içerisinde oralara yerleşik hâle gelenler de oluyor, bir kısmı akrabalık ilişkisi kuruyorlar, evleniyorlar, kız alıp veriyorlar. En önemlisi de ekonomik çünkü ikinci yıl gene oraya gelecekler, herhangi bir olaya karıştıkları takdirde işini kaybedecek demek. O sebeple onlardan kaynaklı güvenlik riskinin az olduğunu düşünüyoruz.

Bununla birlikte mevsimlik gezici tarım işçilerine bakış konusunda birtakım sosyokültürel ön yargıların olduğu da biliniyor, özellikle bölgeler arası seyahat eden işçiler hususunda. Şu anda bunun ciddi bir risk oluşturmadığını ama zaman içerisinde üzerinde dikkatli durulması gerektiğini değerlendiriyoruz. Son birkaç yıldır yabancı uyruklu işçilerin, özellikle de Suriye'den gelen kişilerin mevsimlik tarım işçilerinin çalıştıkları bölgelere gelerek hem yerleşmeleri hem de tarım sektörüne ucuz iş gücü olarak kayıt dışı girmeleri neticesinde birtakım sosyoekonomik sonuçların olduğunu gözlemliyoruz. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin yıllardır çalıştıkları bölgelerdeki iş alanlarını daraltan bu durum taraflar arasında gerginliklere sebep olmakta ve yakın gelecekte potansiyel birtakım güvenlik riskleri barındırmaktadır.

Diğer yandan, az önceki konuşmada da belirtildi aslında, mevsimlik gezici tarım işçileriyle alakalı sağlıklı bir envanter çalışması da bulunmuyor. Bunun sebebi de, büyük ölçüde, 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu'nun sağlıklı olarak uygulanamamasından kaynaklanıyor. Uygulamada tarım araçlarının, "elçileri" denilen işverenlerin kolluk kuvvetlerine

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 9

yeterince yardımcı olmadıkları, söz konusu işçilerin dağınık bir şekilde çalıştığından kolluk kuvvetlerinin de bunlara ulaşmada zorluklar yaşadığını görüyoruz. Bu sebeple de, sağlıklı bir veri aslında elimizde yok.

Mevsimlik tarım işçilerinin gittikleri illerde yaşadıkları güvenlik sorunlarının çözümüne ilişkin alınan ya da alınabilecek önlemlere geldiğimizde, son dönemde, çalışma dönemlerinde konaklama ve çalışma alanlarında kolluk kuvvetleri tarafından mobil karakol uygulamaları başlatıldı. Olağan devriye hizmetlerinin dışında bu mevsimde ilave devriye hizmetleri planlanmaya çalışılıyor, bir de bazı yerlerde özel güvenlikten de istifade ediliyor. Kolluğun iş yükü dikkate alındığında belki özel güvenlik uygulamasının yaygınlaştırılmasının düşünülebileceğini değerlendiriyoruz.

Ayrıca, Kimlik Bildirme Kanunu uygulamaları çerçevesinde, kolluk kuvvetlerince yapılan kontrollerde mevsimlik gezici tarım işçileri olduğu tespit edilenlerin ilgili yerlere, gittikleri yerlere bildirilmesi suretiyle bilgi akışının sağlıklı sağlanması hâlinde -Kimlik Bildirme Kanunu kapsamında- sağlıklı veriye ulaşmanın daha kolay olabileceğini düşünüyoruz.

Öte yandan, bu yabancı uyruklu kaçak tarım işçilerinin mevcudiyeti karşısında, bu konuda, bunların istihdamı çalışma ve ikamet iznine bağlı olduğu hususu da dikkate alınarak bir bilinçlendirme çalışmasının yapılmasının yararlı olacağını değerlendiriyoruz.

Mevsimlik tarım işçilerinin Bakanlığımız görev alanında yaşadığı diğer sorunlara ya da bu alanda yaşanan diğer sorunlara gelecek olursak, malumunuz olduğu üzere 2010'da yayımlanan 6 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca, gezici tarım işçilerine gönderilen ve her il ve ilçeye gönderilen genelge doğrultusunda her il ve ilçede mülki idare amirinin başkanlığında ilgili tarafların temsilcilerinden oluşan mevsimlik gezici tarım işçileri izleme kurulları oluşturulması gerekiyor. Ancak, arkadaşlarımızın yaptığı bazı tespitlerde bu kurulların bazı illerde oluşturulmadığını görüyoruz; bazı illerdeyse bu kurulların oluşturulduğu ancak periyodik olarak toplanmadığı anlaşılıyor. Yine, bunun sekretaryası hususunda da iller arasında farklı uygulamalar var; bir kısımda tarım müdürlüklerine havale edilmiş, bir kısımda özel idareler bunu götürmeye çalışmış ama bir tekdüzelik gözüküyor. Bu da hem kurumlar arasında koordinasyonda bir eksikliğe yol açtığını hem de bilgi akışının sağlıklı olmadığını gösteriyor.

Yine, malum, söz konusu Başbakanlık genelgesiyle, il özel idarelerine toplum yerleşim yerlerinin altyapısını hazırlama, bu yerlerde seyyar kolaylık tesisleri kurma, çadır ve seyyar kolaylık tesislerin gerekli hâllerde kiralama ve satın alma yoluyla karşılama, bu yerleşim yerlerindeki içme ve kullanma suyuyla elektrik ihtiyacı, şebeke tesisi, mahallinde sondaj, su tankı, elektrik hattı tesisi veya jeneratör temini gibi birçok hususta görev verildi. Ancak, 6360 sayılı Kanun'la malum büyükşehir olan illerde özel idareler kaldırıldı. Doğal olarak, özel idarelerin kaldırıldığı illerde bu sorumluluğun kimin tarafından yerine getirileceği de şu anda ortada kalmış oldu. Hatta, özel idareler tarafından yürütülmüş olan projelerin mahallinde bazı büyükşehir belediyelerince devralınmadığı da anlaşılıyor. Bu da, mahallinde yeterli oranda farkındalığın, bu soruna ilişkin farkındalığın oluşmadığını gösteriyor.

Bu sorunların çözümüne dönük olarak, az önce de bahsetmiştik, Sayın Müsteşarımız bahsetmişti, bu sorunların, mahallinde yaşanan sorunların tespiti amacıyla bir teftiş heyeti oluşturularak çalışmalara başlandı, esasen yirmi gün kadar kaldı. 7 arkadaşımız mahallindeki çalışmaları tamamladı, 1'i devam ediyor, rapor aşamasında. Bu rapordaki önerileri dikkatle değerlendirmeye çalışacağız öncelikle ve bunu ilgili kurumlarla paylaşıp üzerinde çözüme dönük neler yapılabileceği hususunda gayret edeceğiz.

İkincisi, 6360 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan idari değişiklikler dikkate alınarak Başbakanlık genelgesinin güncellenmesiyle uygulamadaki bu boşluğun giderilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle, özel idareler ve malum o illerde köylere hizmet götürme birlikleri de kapatıldı, bu boşluğu bir şekilde doldurmak gelecek. Belki alternatif olarak YİKOP'lar olabilir veya başka bir çözüm düşünülebilir ama bu projelerin kimin tarafından yürütüleceğinin netleştirilmesinde yarar var. Bu boşluk doldurulduktan sonra da epeyce bir kaynak aktararak yürütülmüş olan projeler var. Onların sonuçlarını sıhhatli bir şekilde değerlendirilip, devam edecekse, bu projeye ödenek aktararak en azından eksikliklerin varsa başka illerdeki sorunların çözümü yönünde kolay olacağını düşünüyoruz.

2012 yılında Çalışma Bakanlığımız bize bu konuda bir bildirimde bulunmuş "Bu projelere bir bakın nasıl gidiyor." diye. 2012 ve 2013 yılında Bakanlığımız Teftiş Kurulunun olağan olarak teftişlerinde bu projelerinin uygulandığı illere rastlandığında bu projeler incelenmiş. Ancak, tabii, olağan teftişlerde bu projeler daha çok satın alma, evrak üzerinde yapılan işlemlere dönük. Mahallinde bu projelerin uygulamasında mülkiye müfettişinin gidip bakması gibi bir durum doğrusu söz konusu değil özel bir durum olmadığı müddetçe ama şu anda yaptığımız çalışmada bu giden müfettişlerimiz bu projeleri mahallinde de görecekler, taraflarla da, çiftçilerle de, işverenlerle de, işçi çalıştıranlarla da görüşecekler, sivil toplum kuruluşlarıyla da görüşecekler, o projeleri de mümkün olduğu kadar görecekler, onlardan gelen verilerin daha sağlıklı olacağını düşünüyoruz. Bu raporu da zaten sizlerle, Komisyonunuzla paylaşacağız.

Kısaca, bu bilgileri, arkadaşlarımızdan aldığımız bilgileri paylaşmaya çalıştık özet olarak. Detaylı olarak, bahsettiğim gibi, raporu Komisyonunuza takdim edeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 10

BAŞKAN – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, soru-cevap için on dakika ara vereceğim, on dakika sonra buradayız tekrar.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 15.38

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 11

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.09

BAŞKAN: Mahmut KAÇAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet ERDOĞAN (Adıyaman)

SÖZCÜ: Önder MATLI (Bursa)

KÂTİP: Mehmet S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır)
(Oturum, Başkan Vekili Mehmet Erdoğan tarafından açıldı)

----- 0 -----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyoruz.

Şimdi soru-cevaba geçelim. Milletvekili arkadaşlarımızın soruları olacak. Soruların hepsini alalım, hepsini aldıktan sonra cevapları da toplu olarak verirseniz daha faydalı olur.

Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Teşekkür ederim.

Sunum için İçişleri Bakanlığına teşekkürler.

3 sorum var. Birincisi, mevsimlik tarım işçileri için bir komisyon kuruldu, Kasım başında görevlendirildi ve 8 mülkiye müfettişinin görev yaptığı söylendi. Bu arkadaşlar çalışmalarını bitirince bize nihai rapor sunulacak. Şimdi, bir spekülasyon olarak lütfen algılamayın ama gerçekten insan şunu hissediyor: Yani, İçişleri Bakanlığının bünyesinde Kasım başında kurulan bu komisyon öncesinde mevsimlik gezici, geçici tarım işçilerinin sorunlarıyla ilgili bir bilgi birikimi yok mu? Komisyonla mı biz bunu biriktireceğiz ve paylaşacağız? Bu gerçekten insanı düşündürüyor. Birincisi bu.

İki: METİP için ayrılan ödeneğin 96 milyon olduğu söylenildi. Bu 2010-2013 yıllarını mı kapsar? Yani, o arayı merak ettim ve 2014'te METİP'ten bir ödenek ayrımı neden yapılmadı? Yani METİP'in amaçlarına ulaşıldı, artık ödenek ayrılmasına gerek mi kalmadı? Yoksa bu alanda ayrılması gereken ödenek neden ayrılmadı? İkincisi bu.

Ve nihayet üçüncü soru: Evet, 30 büyükşehirde il özel idareleri kapatıldı ama Büyükşehir Yasası il özel idarelerinin, kapatılan il özel idarelerinin görev ve yetkilerinin hangi kurumlara dağıtıldığını net olarak söylüyor. O hâlde, orta yerde bir boşluk mu var, yoksa orta yerde yasanın gösterdiği amaca göre görev üstlenmeme durumu mu var? Bu ikisini ayırmak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ben de bir şey ilave edeyim. Geçen haftaydı, on gün önceydi zannedersem, bu mülkiye müfettişi arkadaşların çalışmaları kapsamında Adıyaman'da da arkadaşlarımızı aradım, hem Vali Bey'i hem de Mevsimlik Tarım İşçileri Derneğimiz var Adıyaman'da, onun Başkanını aradım. Dedi ki: "Az evvel, bizim de toplantımız vardı, oradan çıktık." Şimdi, bunlar için teşekkür ediyoruz, özellikle bu raporların da Komisyonumuza iletilmesi noktasındaki talebimizi tekrar ifade edelim.

Bir de sizin de tespitlerinizin içerisinde var, "Aracın kapasitenin üzerinde bir yolcuyla ulaşıma çıkması en büyük problem." dediniz. Aynen katılıyorum. En son Yalvaç'ta Akşehir'den gelen tarım işçilerinin o kazada vefat etmeleri, bu ve bunun benzeri olan şeylerde araçların tekerlerinden, bakımından, muayenesine varıncaya kadar eksikliklerinin fazlasıyla olduğu dışarıda ifade ediliyor. Hatta, "2 minibüsle kontrol noktasına kadar geliyor, orayı geçtikten sonra tek minibüse aktarıyor." tarzında yaklaşımlar var. Bizler de bunlarla karşılaşıyoruz. Bunlarla ilgili sizin tespitiniz nedir, nasıl bir önlem alınır? Neticede bu insanların hepsi bizim canımız. Ben de bunu ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

Sizden cevapları alalım Sayın Başkanım, buyurun.

MÜLKİYE TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI İSMAİL ÇATAKLI – Sayın Başkanım, önce kolay olandan başlayacağım. Şimdi, bu METİP projesini de aslında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yürütüyor. Doğrusu, bu projenin işleyişiyle ilgili bizim, İçişleri Bakanlığının bir dahli yok. Nereden bizi ilgilendiriyor? Valilik ve özel idareler üzerinden ilgilendiriyor çünkü ödenek özel idarelere aktarılıyor, özel idareler takip ediyor. Yani, biz de doğrusu bu rakamları zaten sizin pazartesi akşamı yazınız geldikten sonra alelacele Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından aldık, onlardan aldığımız rakamlar bu rakamlar çünkü bizim üzerimizden gitmiyor ödenek. Sistem de şöyle çalışıyor, malum, valilikler proje yapıyor, projeyi gönderiyor, o projeye ödenek çıkıyor. Yani, 2014 yılında yeni proje sunulup ödenek çıkmadığı anlamına geliyor bu. 2014 yılında yeni bir proje sunulmamış ve ödenek de çıkmamış çünkü anladığım kadarıyla ödenek de konulmamış bütçeye. 5 milyonluk bir talep var 5 projeye ilgili, o da karşılanmamış durumda. Öncelikle onu belirtmek istiyorum. Ama, tabii, önceki yıllarda yapılan tesislerin -işte, konaklama tesisleridir- altyapısı oluşturulan yerlerin normal şartlarda yerel kaynaklar dediğimiz özel idare kurduysa özel idare, köylere hizmet götürme birlikleri kurduysa birlikler, vakıflar, onların el birliğiyle sürdürmesi gerekiyor çünkü zaten o altyapı oluşmuş durumda, genelgede onu söylüyor zaten. Ama, şimdi, bu büyükşehir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 12

meselesi çıktıktan sonraki durumda bir karmaşa gözüküyor. Yasal olarak belli aslında kimin karşılayacağı, sayın vekilimizin tespiti çok doğru ama bir gönülsüzlük olduğu anlaşılıyor orada. Biz de ne oranda bunları sağlıklı yürüyüp yürümediğini ancak şimdi anlayabileceğiz yani geçen yıldan sonra.

Raporlar konusunda, raporları Komisyonunuza göndereceğiz, yararlı olacağını da düşünüyoruz, kapsamlı bir çalışma oldu.

Şey konusuna, kasım ayında başlanması konusu, bu kazanın üzerine Sayın Bakanımızın talimatıyla başlandı zaten, Isparta'daki kaza sonrası bu kapsamlı çalışma başlatıldı. O sebeple şu an içinde bulunduğumuz süreç devam ediyor. Spesifik olarak bu olayı da inceleyecek arkadaşlar, bize bir bilgi döngüsü olacak. Yalnız, mevsimlik tarım işçilerinin seyahatleri sırasında karıştığı trafik kazaları envantere ayrı tutulmuyor yani ölümlü trafik kazası, yaralanmalı, maddi hasarlı vesaire diye tutulduğu için normalde kolluk birimlerinden bununla ilgili bilgi istediğinizde size verecekleri bir veri yok. Yani, mevsimlik tarım işçilerinin karıştığı kazalar diye sisteme girsenez böyle bir şey alamayacağız. Her bir olayı ancak tek tek tararsanız belki mevsimlik tarım işçilerinin karıştığı kazalara ilişkin veriler alabiliyorsunuz. Öyle bir çıkmaz var doğrusu.

Bu bilgi birikimi konusunda da METİP projesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı üzerinden yürütüldüğü için doğrusu, bizde bir bilgi akışı yok ama uygulamada, 2012 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu projenin yürütüldüğünü ve olağan teftişlerde de, bizim Bakanlık tarafından yapılacak... Çünkü onların, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının özel idareler üzerinde bir denetim yetkisi olmadığından kaynağı aktardıktan sonra, bunun, işte, mülkiye müfettişlerinin olağan denetimlerinde bir gözden geçirilsin, bakılsın diye bize bir bildiri var. 2012 yılında o yıl teftiş programında olanlara bakılmış yani ödeneklerin kullanımı konusu ama, sunumda da aktarmıştım, bunların yerindeliği konusunda bir tespit yok çünkü biz çalışma sistemimizde, doğrusu, olağan şeylerde yerindelik anlamında bir denetim yapmıyoruz.

Araçların eksiklikleri konusu ciddi bir sıkıntı, bir şekilde bu araçlar bu eksik hâllerıyla kara yollarında dolaşmaya devam ediyorlar. Belli ki kontrollerde bir eksiklik var, başka yöntemler belki devreye giriyor, yani işte 2 araçla gidip teke indirmek vesaire gibi ama ortada, en son kazada da yaşandığı üzere, normalde olması gerekenin çok üstünde yolcu sayısıyla seyahat ettikleri vakalar ortaya çıkıyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz sunumunuzdan dolayı.

Şimdi, Çalışma Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürümüz Kasım Özer Bey'in sunumu var.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÖZER – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün, öncelikli olarak iki cümleyle özetlemem gerekirse, mevzuat yapmak gibi temel bir görevi var. Bakanlığımızda iş sağlığı ve güvenliği iki ayakla yürüyor tabiri caizse. Birisini mevzuat yapmak ve gerektiğinde yenilemek, gözden geçirmek, uygulamaları takip ederek revize etmek gibi. Bu, bizim Genel Müdürlüğümüzün temel görevlerinden. İkinci ayağı ise saha uygulamaları yani mevzuatın uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi kısmı ve İş Teftiş Kurulu Başkanlığımız tarafından yerine getirilmektedir. Bu çerçevede mükerrerlik olmaması için ben daha özet bilgi vermeye çalışacağım tarım sektöründe yaptıklarımızla ilgili, detay bilgi İş Teftiş Kurulu tarafından verilecektir çünkü saha uygulaması o birimizde.

Tarım sektörüne 4857 sayılı Kanun'da bir sınırlama getirilmiş, kanun kapsamında olanlar ile istisna olanlar şeklinde. 50'den fazla işçi çalıştıran tarım işletmeleri kanun kapsamı içinde ama 50'den az çalıştırıyorsa kapsam dışında. Yani, iş sağlığı ve güvenliği yönünden tarım sektörü 30 Haziran 2012'ye kadar istisnalı bir çalışma sistemiyle, istisnaıyla karşı karşıya idi ancak 30 Haziran 2012'de İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun yayımlanmasıyla birlikte, tarım sektörü de dâhil olmak üzere, bütün işletmeler iş sağlığı ve güvenliği kapsamı içine alınmış durumda. Biz de bu çerçevede o güne kadar ciddi manada el atılmayan tarım sektörünü bir pilot projeye masaya yatırmaya çalıştık, "Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Pilot Projesi" diye.

Genel Müdürlüğümüzün temel hedefi, temel amacı, farkındalığı ortaya çıkarabilmek, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirmek. Çünkü gerek kazalarda gerekse meslek hastalıkları dediğimiz ve benim tabirimle, mazur görürseniz, "iş sağlığı ve güvenliğinin iki kemirgeni" diye tabir ettiğim iş kazası ve meslek hastalıklarında en önemli etken, en önemli faktör farkındalığın az olması veya iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yeterince, gerek fert bazında gerekse kuruluş ölçeğinde gelişmemiş olmasıdır. Tarım sektöründe yaptığımız projelerde de bu sonuca ulaşıyoruz, gelecek olan slaytlarımda değineceğim. Bu ilk pilot projemizde ülkemizin en fazla tarımla uğraşan bölgesi diye Adana ve Şanlıurfa'yı pilot seçtik. Şanlıurfa, üniversite olarak ve saha olarak tarımla çok ilgili. Sağ olsun rektör canhıraş bir şeyler yapma gayreti içinde. Hatta sonraki slaytımda var o, protokole çevirdiğimizde de ilk ortaklarımızdan birisi Şanlıurfa Harran Üniversitesiydi. Bu ilk pilot projede biz 33 kurum ve 361 kuruluş yöneticisiyle bir anket düzenledik yani tarım sektöründe iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı nedir diye. Onun öncesinde de birkaç kuruluşla pilot uygulama yaptık. 2 tarla işletmesi, 1 sera işletmesi, 6 tarım

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 13

ilacı üreten işletmede risk değerlendirmesi... Bugün gerek İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun gerekse iş sağlığı ve güvenliği alanının omurgası diye tabir edebileceğimiz, 1'inci maddesi dediğimiz risk değerlendirmesi yani çalıştığınız yerde ne gibi tehlikeler var ve bu tehlikelerden size hangi riskler doğar. Sağlık taraması ve ortam ölçümleri yaptık. Elbette sonuçta ulaştığımız şey o ki bizim arzu ettiğimiz seviyede bir farkındalığın olmadığını... Ama bunu bekliyorduk, beklediğimiz gibi bir sonuç çıktı. Risk değerlendirmesi sonuçları, sağlık taramasıyla ilgili raporlar, ortam ölçümüyle kayıtlarımız gösterdi ki tarım sektöründe iş sağlığı ve güvenliği alanında epey çok yapacak işimiz var. Bunun üzerine biz de biraz daha işi detaylandırıp sahaya genişleterek Tarım Bakanlığı, Çukurova Üniversitesi, Harran Üniversitesi ve Ankara Üniversitesiyle 5'li bir protokol imzaladık. Bu 3 üniversitemizin tarım sektöründe iş sağlığı ve güvenliğine olan ilgisi doğrusu dikkatimizi çekti, onları özel olarak davet ettik, dedik ki: Her bir üniversitenin bu sahada bugüne kadar yapılmış çalışmaları var, bunları bir düzene sokalım, derli toplu olsun, iş birliği olsun, el birliği olsun ve 5 ortakla protokolumuzu 2013 yılında imzaladık. Bu protokolda amaç, dediğim gibi, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulması. Bugün Bakanlık, Genel Müdürlük olarak, Türkiye'nin en fazla üzerinde durmaya çalıştığımız -dünyada da bu şekilde bir algı yönetimi var- iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirebilirsek arzu etmediğimiz kötü sonuçlarla karşılaşma ihtimalimiz azalıyor yani iş kazaları, meslek hastalıklarını çok aza indirebiliyorsunuz ve uluslararası kabul gören bir değerlendirmedir ki iş kazaları yüzde 97-98 oranında önlenir, meslek hastalıkları da meslek hastalığı etkenini ortadan kaldırdığımızda yüzde 100 önlenebilir kabul edilmektedir. Bu protokol çerçevesinde çalışmalarımızı başlattık ve bu çalışmaları bir ortak Danışma Kurulu marifetiyle yürütüyoruz. 2014 yılında Karabük Üniversitesi, Orman ve Su İşleri Bakanlığı en azından bu danışma kurulunda yer almak istediler. Biz de onları da ilave ederek bu Danışma Kurulu aracılığıyla yılda 2 defa toplanarak o güne kadar neler yapıldığının bir özeti çıkarıyoruz. YÖK aracılığıyla da tarımda iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan çalışmaları toplamaya çalışıyoruz çünkü üniversitelerde illa ki bu hususta doktora tezi, master tezi veya araştırma projeleri yapılıyor. Bütün bunları bir yere getirmeye çalışıyoruz. Teftiş Kurulumuzun yaptığı faaliyetler var, onu arkadaşlarımız anlatacaklar.

Bu arada, ILO'nun, Dünya Çalışma Örgütünün Tarımda Güvenlik ve Sağlık kitabı tercüme edilerek Bakanlığımız eğitim merkezi ÇASGEM tarafından yayımlandı ve Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi'nin de güncellenerek tekrar vatandaşlarımızın, kullanıcıların faydalanmasına sunacağız.

Bizim faaliyetlerimiz özet olarak bu kadar, bilgilerinize arz ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi sorular varsa soruları alalım arkadaşlarımızdan.

Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Teşekkür ederiz Sayın Genel Müdürümüze.

30 Haziran 2012 tarihli yasayla tarımdaki işletmelerin tamamı iş sağlığı ve iş güvenliği kapsamı içerisine alınmış. 30 Haziran 2012'den bu yana üç buçuk yıllık bir zaman dilimi geçmiş. Sunumunuzdan anladığımız kadarıyla bu zaman içerisinde 9 işletmede risk değerlendirmesi yapmışsınız, 1 anket yapmışsınız, 1 de protokol imzalamışsınız, protokol çerçevesinde birkaç kitap çevrilmiş, bir de ortak danışma kurulu oluşturulmuş. Üç buçuk yıllık zaman dilimi içerisinde Bakanlığımızın ve Genel Müdürlüğünüzün böylesine önemli bir alanda yaptığı bu çalışmaları yeterli görüyor musunuz?

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÖZER – Sayın Vekilim, haklısınız, elbette yeterli değil ama protokolumuz devam ediyor. Protokolumuzün çıktıkları henüz temin edilmedi yani çalışmalar devam ettiği için. Bu çerçevede -ben tabii sunumda onu ihmal ettim- seminerler ve çalıştaylar da yapıldı. Urfa'da yapılan çalışmaya 20-25 kişilik bir uzman ekibiyle katkı verdik, yine seminerler düzenledik, TAEK seminerleri düzenledik Avrupa Birliğinin desteğiyle. Yani bu eğitim faaliyetlerini biz sürekli yapıyoruz ama burada tarımla ilgili protokolumuzün daha geniş bir alana yayılarak devam etmesi önümüzdeki yılın hedeflerindedir, onu da arz etmek isterim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Bu risk değerlendirmesinde 2 tarla işletmesi, 1 sera, 6 da tarım ilacı...

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÖZER – Evet, pilot proje çerçevesinde efendim.

BAŞKAN – Yani tarım ilacından kaynaklanan sıkıntılar hem tarlada işçi olan, eğer bayansa, gebeyse bir de o doğacak olan yavrunun karşılaşacağı sıkıntılar... Bunlar açısından önemli diye herhâlde bunun sayısı 6 olmuş ya da onu önemli mi gördünüz?

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÖZER – Evet. Tabii, bizim bu 5 ortağımızın yapmış olduğu çalışmaları da bu protokol kapsamında değerlendirdiğimizde biraz daha saha genişliyor ama yeterli değil bizim açımızdan, dediğim gibi, bunun artırılmasına çalışıyoruz. Risk değerlendirmesi yönünde de çeşitli rehberler hazırlığımız var, tarımda, ormanda ve diğer sektörlerde. Bunları da yakın zamanda yayımlayacağız, yayıma hazır hâle getirdik, redaksiyon yapıyoruz ve buna benzer çalışmalarımız devam edecek.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Genel Müdürümüze.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 14

Başka sorumuz yoktur.

Şimdi Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü Nusret Yazıcı Bey'in ve İstihdam Daire Başkanı Abdullah Taşaltın'ın sunumu.

Buyurun.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ NUSRET YAZICI – Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; ben de sözlerime başlarken tüm hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, diğer tüm sektörlerde ve tarım sektöründe 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu gereği iş ve işçi bulmaya aracılık etme görevi kurumumuza verilmiş durumda. Eğer uygun görürseniz bu minvalde hazırladığımız sunumu ilgili daire başkanımız, İstihdam Daire Başkanı Abdullah Taşaltın arkadaşımız sunacak.

TÜRKİYE İŞ KURUMU İSTİHDAM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI ABDULLAH TAŞALTIN – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; İş Kurumu tarımda aracılıkla ilgili öncelikli olarak mevzuat kapsamındaki yükümlülüklerimiz ve yaptıklarımızla ilgili belirli önerilerle sunumumuzu yapmaya çalışacağız.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda tarımda iş ve işçi bulma aracılığının Türkiye İş Kurumu tarafından yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda kurumun il müdürü veya hizmet merkezi bulunmayan, haberleşme, ulaşım ve koordinasyon güçlüğü olan yerlerde bunun kurum tarafından yetki verilen gerçek ve tüzel kişiler tarafından yerine getirilebileceği hüküm altına alınmıştır. Kurumdan izin almadan aracılık yapılamayacağı, aracılardan işçilerden ücret almaları yasaklandı ve ücretlerin yalnızca işverenlerden alınacağı hüküm altına alındı.

Tarım aracıları kimler olabilir? Bu kapsamda mevzuatımızda tarım aracıları olacak kişinin Türk vatandaşı olması gerektiği, 18 yaşını bitirmiş olması gerektiği, kamu haklarından yoksun olmaması gerektiği, Türk Ceza Kanunu'nun 53'üncü maddesinde belirtilen bu rüşvet, irtikap gibi suçlardan mahkûm olmaması gerektiği, en az ilköğretim mezunu olması gerektiği, ayrıca kurumca belirlenen miktarlardaki masraf karşılığını, bu ilk defa tarım aracıları olacak olan kişiden 150 TL, üç yıl süreyle yenilemesi hâlinde ise 80 TL masraf karşılığını yatırmaması gerektiği kuruma, tüzel kişi olması hâlinde bu kişinin ticaret sicil gazetesini kurumumuza ibraz etmesi şartları getirilmiştir.

Aracılık süreci, biraz önce ifade ettiğim gibi, üç yıl süreyle tarım aracılarına verilmekte. Üç yılda bir yenilenmesi hâlinde 80 TL karşılığında yenilenebiliyor kurumumuz aracılığıyla. Yalnızca aracılık belgesi olanların aracılık yapabileceği, bu aracılık faaliyetinin başkasına devredilemeyeceği ve vekâletle başkası tarafından yürütülemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

İller bazında tarım aracıları rakamlarımız ise şu anda Türkiye genelinde 726 tane tarım aracıları olduğunu görebiliyoruz. En fazla Adana, Mersin ve Şanlıurfa'da. Adana'da 140, Mersin'de 129 ve Urfa'da ise 130 tane tarım aracılarının faaliyetinde bulunduğunu söyleyebiliriz.

Tarım aracılıklarının yükümlülükleri ise Sayın Başkanım, işverenler ile işçileri bu yönetmeliğimizde belirttiğimiz sözleşmeyi on iş günü içerisinde kuruma ulaştırmaları gerektiği. İşçilerden ücret almayacaklarını, hizmetlerin karşılığı yalnız işverenlerden isteyeceklerini, kurumca onaylanmış bu sözleşmeler dışında herhangi bir şekilde ücret alamayacakları ifade edilmiştir. İşçilere işe başlamadan önce yapacakları iş, ücret, diğer hususlar hakkında gerekli bilgileri verecekleri, işçilerin konaklama yeriyle iş yeri arasında uygun araçla güvenilir bir şekilde ulaşımın sağlanması hususunda işverenle birlikte doğrudan kontrol ve gözetim yapacakları hüküm altına alınmıştır. Ücretlerin kararlaştırılan ödeme biçimlerine göre işverence her işçinin kendisine ödenmesini sağlayacakları, işçilerin günlük brüt ücret kazançlarının asgari ücretin altında olmayacağı, işçilerin barınma yerleri, yeme, yatma durumları, sağlık ve barınma koşullarını uygun biçimde sağlamak için mahallî mülki idare amirlikleri nezdinde gerekli başvuruları yaparak takip etmeyi kabul ve taahhüt edecekleri hüküm altına alınmıştır.

Sözleşme düzenlenmesi ve rapor verme yükümlülükleriyle ilgili yükümlülüklere baktığımızda ücret ve çalışma koşullarıyla karşılıklı yükümlülüklerin aracı işverenle işçiler arasında yazılı olarak yapılma zorunluluğu ve bunu kuruma ibraz etmeleri gerekiyor on iş günü içinde biraz önce ifade ettiğimiz gibi. Asgari ücretin altına ücret alamayacakları, ücretler kararlaştırılan ödeme biçimi şeklinde işverence her işçiye ödeme yapılması gerektiği, aracılardan yaptıkları çalışmalara ilişkin olarak da yılda bir kez kuruma rapor verme zorunluluğu yani bu nihai olarak yıl içerisinde yapmış olduğu tüm faaliyetleri yıl sonunda kuruma verme zorunluluğu hüküm altına alınmıştır.

Kuruma onaylatılan sözleşme sayılarına baktığımızda 2012 yılında 176 sözleşme kapsamında 6.186 işçiye bildirim yapıldığını, 2013 yılında 278 sözleşme kapsamında 11.259 bu 6.011 ve 2014 yılında 196 sözleşme kapsamındaysa 10.156 tarım işçisinin bildirildiği kurum kayıtlarımızda mevcuttur.

Aracılık belgesi hangi hâllerde iptal edilir? Mevzuatımızda tarım aracıları için aranan nitelikleri yitirenlerin, biraz önce bahsettiğimiz gibi, 18 yaşını doldurmuş olması, belirli suçlardan mahkûm olmaması gibi nitelikleri yitirenlerin veya başlangıçta bu nitelikleri taşımadığı sonradan anlaşılanların, aracılığını başkasına devredenlerin, yönetmelikte belirtilen raporu 2 kez süresi içerisinde vermeyen veya raporda gerçeğe aykırı beyan edenlerin, yapılacak denetim sonucunda aracılık yapmasında sakınca görülen veya iş bulduğu işçilerden ücret aldığı tespit edilen aracılardan belgeleri kurumca iptal edilmekte.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 15

Aracılık belgesi verilenler ve belgesi iptal edilenler ise kurum tarafından yerel gazetede, kurum İnternet sitesinde duyurumu, ilanı yapılmakta. Belgesi iptal edilen araçlara ise bu işlemiş oldukları müeyyidenin belirli süresine bağlı olarak en az bir yıl, en çok üç yıl olmak üzere yeniden belge verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Denetim ve idari para cezaları kısmında ise “Tarım araçlarıyla ilgili denetim Türkiye İş Kurumu ve mahallî mülki idare amirliklerince denetlenir.” şeklinde mevzuatımızda yer almakta. Kurumdan izin belgesi almadan veya geçerlilik süresi sona eren aracı belgesini yenilemeyen ve bu kapsamda belirli hükümleri yerine getirmeyen tarım araçlarına 4904 sayılı Kanunu’nuzun 20’nci maddesinde belirtilen -şu anki mevcut- 3.350 TL idari para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Kurumca istenilen bilgi ve belgeleri, her yıl vermeleri gereken raporu veya herhangi bir şekilde bu kapsamda kurumca bir belge istenmesi hâlinde, aracının bunu vermemesi hâlinde yine kanunumuzun 20’nci maddesinin (e) bendi kapsamında 3.350 TL şu anki mevcut mevzuattaki idari para cezası uygulanmakta. Bir de mahallî mülki idare amirlerince verilen emre aykırı hareket edilmesi hâlinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun 32’nci maddesi kapsamında idari para cezaları verilmekte. Bu da şu anda güncel idari parası 200 TL civarında.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü olarak 2012 yılından 2014 yılına kadarki uygulanan idari para cezalarına ve çeşitlerine örnek olarak baktığımızda 86.200 TL’lik bir idari para cezası uyguladığımızı, izinsiz aracılık vermemekte, rapor verilmemesi hâlinde, izinsiz yabancıya aracılık edilmesi hâlinde belirli, mevzuatımızda uygulayabileceğimiz idari para cezalarını uyguladığımızı, 2012 ve 2014 yılları arasında tabloda görülmekte.

Bilindiği üzere 2010 yılının Mart ayında Başbakanlık Genelgesi yürürlüğe girmişti bu mevsimsel tarım işçileriyle ilgili hususta. Burada Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne verilen hususlara baktığımızda işçiler ve ailelerine ilişkin bilgilerin Türkiye İş Kurumunca alınacak ve bunlar hakkında veri tabanı oluşturulacaktır. Biz Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü olarak mevsimlik tarım işçilerinde çalışan işçilerle ilgili veri tabanı oluşturma çalışmalarına başladık. 2014 Aralık ayı itibarıyla bu veri tabanındaki sistemi çözdük. Yani, bundan önceki sistem tamamen manuel ortamda yani kişiler tarım araçları geliyorlardı, evraklarını, belgelerini ve raporlarını kuruma belge olarak veriyorlardı, herhangi bir şekilde elektronik ortamda takibi yapılmıyordu. Buna ilişkin elektronik altyapımızı tamamladık. Bundan sonra, 2015 yılından itibaren hem geçmişe yönelik bu girilmiş olan raporların tamamını, bundan sonra yeni olacak olanların tamamı ise elektronik ortamda tutulması sağlanacak. Tarımda iş araçlarının belgelendirilmesi zorunlu hâle getirilecek, belgesi olmayan iş araçlarının işçi temi etmelerinin önlenmesi ve iş araçları ile işverenler veya doğrudan işçilerle ile işverenler arasında sözleşme yapılmasının sağlanması için gerekli tedbirler alınarak vaki uyumsuzluklarda mağduriyetlerin önüne geçilecektir, Başbakanlık genelgesindeki hüküm. Bu kapsamda biz ilgili yönetmeliğe göre bu belgelendirme zorunluluğunu getirmiştik Başbakanlık genelgesinden sonra revize edilmişti ve bu belgelendirme zorunluluğu zaten getirilmişti. Son Başbakanlık genelgesinde kurumumuzu ilgilendiren bir diğer hüküm ise belgesi olmayan ve sözleşme imzalamadan iş alan araçlar Türkiye İş Kurumu tarafından Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracılığına İzin Verilmesi ve Araçların Denetimi Hakkındaki Yönetmelik hükümleri içerisinde denetlenerek ilgili mevzuat çerçevesinde gereği yapılacaktır. Biraz önce arz ettiğim gibi biz belirli noktalarda yani bu denetimleri imkânlar ölçüsünde yerine getirmekteyiz. İzinsiz olarak yapılması hâlinde, tespiti hâlinde veya gerekli evrakların verilmemesi durumunda idari para cezası uygulamaktayız.

Bu METİP stratejisi ve eylem planı kapsamında İŞKUR’u doğrudan ilgilendiren eylemler de Başbakanlık genelgesiyle aynı paralelde seyretmekte, bilgilerin toplanması gerektiği ifade edilmekte. Bu kapsamda veri tabanımızı oluşturduğumuzu ifade etmiştim. Aynı şekilde denetimle ilgili hususları da biz imkânlar ölçüsünde yerine getirdiğimizi ifade etmiştik. Dolaylı olarak yani iş birliği yapmamız gereken hususlara baktığımızda mesleklere ilişkin, bu tarımdaki mesleklere ilişkin nitelikleri geliştirmeye yönelik Millî Eğitim Bakanlığıyla beraber iş birliği yapılması gerektiği hüküm altına alınmış. Tarım dışı sektörlere yönelik niteliklerin arttırılması noktasında Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve bu eylem planında öngörülen faaliyetler için İşsizlik Sigortası Fonu’ndan aktarılan kaynakla valiliklerce proje hazırlanması noktasında valiliklerle iş birliği yapılması noktasında hükümler getirilmiştir.

Sonuç ve öneri kısmında ifade etmek gerekirse bu tarım aracılığı ve mevsimsel tarım işçiliği konusunda yaşanan sorunların çözümü tek bir merkezden değil, bize göre mülki idare amirliklerin başkanlığında, il müdürlüklerimizin, kolluk kuvvetlerinin ve diğer kamu kuruluşlarının koordinasyonu ile bir çözümün, bir önerinin, iş birliğinin önemli olduğunu ifade edebiliriz. Tarım işletmelerindeki eleman temininde İŞKUR’u tercih etmeleri konusunda biz bilgilendirme çalışmalarımızı ve bu kapsamda teşvik sistemiyle ilgili gerekli yükümlülüklerimizi ve çalışmalarımızı başlattık. Belki burada mevzuat değişikliği, kanun değişikliği gerekebilir. Bir tarım aracı bir kişiye dahi aracılık yapsa aynı idari para cezasıyla yani biraz önce bahsettiğim 3.350 TL’lik cezayla karşılaşılıyor. Bin kişiye aracılık yapması hâlinde de 3.300 TL’lik bir para cezasıyla karşılaşmakta. Cezaların belki biraz daha caydırıcı olabilmesi için faaliyet başına değil, çalıştırıldığı veya aracılık ettiği işçi başına olması biraz daha bunun önemini ortaya koyabilir diye düşünüyoruz. İşverenlerin de yılda belirli dönemlerde İŞKUR’a rapor vermesi hüküm altına alınabilir. İşverenlerin de çalıştıracakları tarım işçilerini İŞKUR’a bildirim yükümlülüğü gibi getirmeleri noktasında belirli önerilerimizin olabileceğini ifade etmek isterim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 16

Sunumumuz bu kadardı Sayın Başkanım.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, milletvekili arkadaşlarımızın soruları varsa onları alalım.

Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (Ankara) – Tek sorum var. Sunumunuzdan anladığımız kadarıyla 726 iş aracı belgelendirilmiş ve kuruma onaylatılan sözleşmelerle kapsam içine alınan işçi sayısı 10 bin. Türkiye'deki iş aracısının hangi oranda belgelendirildiğini düşünüyorsunuz ve kuruma onaylatılan, sözleşme kapsamına alınan işçi sayısının 10 bin olması karşı karşıya bulunduğumuz evren düşünüldüğünde nasıl bir orandır sizce?

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Başkanım, ben de ek yapayım.

2013 yılında 278 olan sayı 2014'te 196'ya düşmüş yani sözleşme sayısında da düşüş var. Bunun sebebi ne?

Bir de 2014'e kadar manuel veri girmenin izahı nedir?

BAŞKAN – Ben de bir şey daha ilave edeyim Sayın Genel Müdürüm. Bu mesleki edindirmede tarım işçilerine yönelik yapılan herhangi bir şey var mı? Bunlarla beraber hepsini toplu olarak sormuş olalım.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ NUSRET YAZICI – Sayın Vekilim, öncelikli olarak Türkiye İş Kurumunun 2014 yılı içerisinde işe yerleştirdiği özel sektördeki kişi sayısı 691 bin. Bu rakam 2013 yılında 609 bin. 196 proje karşılığında yaklaşık 10 bin kişinin işe yerleştirildiğini görüyoruz gerçek kişiler tarafından. Kurum tarafından tarım sektöründe işe yerleştirilmesine aracılık edilen kişi sayısı da 6 bin. Yani 691 bin kişilik özel sektörün işe yerleştirmesinin yaklaşık 16 bini tarım sektörü. Bunun 6.000-6.500'ü kurum tarafından gerçekleştirilmiş, 10.000'i de gerçek kişiler tarafından gerçekleştirilmiş. Toplam istihdamın yüzde 20'sinin tarım sektöründe çalıştığını düşünürsek ve bu yüzde 20'ye denk gelen yaklaşık 5,5 milyon kişinin, 5,4 milyon kişinin yüzde 80 küsurunun da kayıt dışı olduğunu düşünürsek genelle örtüşen bir rakam. Bir an önce denetimleri artırılması gerekiyor. Yani, tarım sektöründe mevsimsel olarak olsun veya diğer tam zamanlı, seralarda, Antalya'da falan çalışan kişilerin kayıt altına alınması gerekiyor. Bu da Türkiye İş Kurumu olarak tek başına üstesinden gelebileceğimiz bir durum değil maalesef. Burada sonuç ve öneriler kısmında özellikle mülki idare amirleriyle illerde, belki il istihdam kurullarında bu konuya daha yakın daha fazla ilgi alaka göstererek bunun bir nebze üstesinden gelebiliriz.

Mesleki eğitim konusuna gelince 2012, 2013 ve 2014 yıllarında peş peşe Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en geniş kapsamlı iş gücü piyasası araştırmalarını gerçekleştirdik. 2012'de 57 bin işletme, 2013'te 110 bin işletme ve 2014'te 130 bin işletmeyi ziyaret ederek iş gücü piyasasının haritasını çıkardık. Sokak sokak, şehir şehir, kasaba kasaba hangi nitelikte elemana ihtiyacımız var bunu biliyoruz. Yalnız, bu araştırmalarda tarım sektörü kapsam dışıydı. Mesleki eğitimleri bu araştırmalar neticesinde planlıyoruz ve programlandırıyoruz. Önümüzdeki yıllardaki çalışmalara tarım sektörünü de dâhil edeceğiz. Yalnız, burada Millî Eğitim Bakanlığıyla daha sıkı bir organizasyona, iş birliğine ihtiyacımız var. Yine, burada işin illerde, yerelde mülki idare amirlerinde kilitlendiğini düşünüyoruz. Bu konuyla ilgili bir mevzuat çalışması yapılması gerektiğine inanıyoruz ve özellikle, tarım çalışanlarının da teşvik kapsamına alınması gerektiğine inanıyoruz ve hazırlıklarımız da sürüyor. Yakında açıklanacak olan teşvik paketine bir önerimiz olacak inşallah.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Hamzaoğulları, buyurun.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ NUSRET YAZICI – Manuelle ilgili.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Evet.

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ NUSRET YAZICI – Özür dilerim Sayın Vekilim.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Artı, bir şey daha soracağım: Geçen haftaki bir şeyde bu trafik kazalarında vefat eden işçilerin eğer Sosyal Güvenlik Kurumunda herhangi bir kayıtları yoksa SGK'nın bu davalara müdahil olmadığını öğrendik. Sizin kurumunuz işçi kurumuysa bu insanlar da işçiyse bu kazalara müdahil olmayı düşünüyor musunuz?

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRÜ NUSRET YAZICI – Yani, şimdi, manuel kayıtla ilgili Sayın Vekilim, bu, 2014'ün ikinci yarısında üzerinde çalıştığımız bir konuydu ve 1 Ocak itibarıyla artık bilgi işlem altyapısı üzerinden bu kayıtları alıyoruz. Bu kayıtlar il müdürlüklerimizde mevcut, tüm istatistiksel yapı mevcut. Geriye dönük bunların girişini de sağlayacağız, bir milat kabul edip 2015 Ocaktan itibaren kayda alacağız tamamını, geriye dönük tamamlayacağız, bu bir eksiklik, gidereceğiz. Yani, 2012 yılı başında personel sayımız yaklaşık 3 bindi bizim, 2012 sonunda 8.500 olduk biz. Çok ciddi bir artış söz konusu. Fiziki olarak ve bilgi işlem altyapısında birtakım sıkıntılarımız oldu, giderdik, kalan birkaç teferruat bunlar. İnşallah, 2015'in ortasına doğru böyle bir problem olmayacak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 17

Diğer müdahil olma konusu, çalışalım Sayın Vekilim, çalışalım inşallah.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz Sayın Genel Müdürümüze, Daire Başkanımıza sunumları için. Arkadaşlarımıza da soruları için teşekkür ediyoruz.

Son sunum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı Başkan Vekili Arif Şimşek, Başkan Yardımcısı Semih Özçakır Bey.

Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN VEKİLİ ARIF ŞİMŞEK – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyesi milletvekillerimiz, değerli katılımcılar; ben de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı adına bütün heyeti saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, bu programa sizlerin talimatı üzerine Sayın Başkanımız Mehmet Tezel gelip bu sunumu yapmak isterlerdi ancak kendileri 65 yaş sınırından dolayı emekli olacaklarından ve izinli olmalarından dolayı ben geldim. Hasbelkader bu sunumu ben yapmaya çalışacağım.

Yine, sunumuma başlamadan önce, tüm iş kazalarında hayatını kaybeden işçilerle birlikte en son Isparta’da hayatını kaybeden 18 tarım işçisine Allah’tan rahmet diliyorum, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Şimdi, sunumumuza başlamadan önce, burada 3 tane arkadaşımız var. Başlangıçtaki bölümleri çok kısa geçeceğim. Esas 2014 yılında bu sektörde, tarım iş kolunda yaptığımız proje teftişleriyle ilgili, program teftişleriyle ilgili bilgi aktarmaya çalışacağım.

Yine, başlamadan önce çok kısa, bilgilendirme anlamında İş Teftiş Kurulu Başkanlığımızın yapısı, görevlerimiz, yetkilerimiz, hangi alanlarda denetim yapıyoruz, onları aktarmaya çalışacağım. İşin yürütümüyle ilgili yansıda görüldüğü üzere İş Teftiş Kurulu Başkanlığı bakan, başkan, 5 tane iş teftiş kurulu başkan yardımcısı, 5 tane değişik illerde grup başkanı ve grup başkan yardımcılılarıyla birlikte toplam 971 müfettiş arkadaşımızla birlikte görev yapmaktayız. Şimdi, İş Teftiş Kurulu başkan yardımcıları işin yürütümü yönünden görevli ve sorumlu başkan yardımcısı ben, iş sağlığı ve güvenliği yönünden başkan yardımcısı sunumunu yapacak olan Sayın Semih Özçakır, bir de 665 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’den sonra İŞKUR Teftiş Kurulu Başkanlığı Bakanlık içerisindeki Teftiş Kurulu Başkanlığı İş Teftiş Kuruluyla birleşmesinden sonra dolayısıyla bize idari soruşturma, ön inceleme görevi de verilmiştir. Dolayısıyla, bizim işin yürütümü yönünden teftiş, iş sağlığı güvenliği yönünden teftiş, bir de Bakanlık içerisinde idari soruşturmaya ilgili teftiş görevlerimiz var. Şimdi, yansıda grup başkanlıklarımız ve grup başkanlıklarımızın bağlı olduğu iller var. Ancak, bu tüm müfettişlerimizin kadrosu merkezde olup Türkiye genelinde yine Ankara’da grubunda görev yapan müfettiş arkadaşımız Adana grup alanında, Adana grup alanında görev yapan bir arkadaşımız İstanbul grup alanında görev yapmaktadır.

Şimdi, yasal durumumuz, Bakanlığımızdaki iç müfettişlerimiz hem iş sağlığı güvenliği yönünden hem de işin yürütümü yönünden denetim yapan arkadaşlar 3146 sayılı Kanun’un 5 ve 15’inci maddesi, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 91’inci maddesi, 6331 sayılı Kanun’un 24’üncü maddesi çerçevesinde görev ve sorumluluklarını yerine getirmektedirler. Bir de ayrıyeten diğer teftiş kurullarından farklı olarak yetkiyi aldığımız uluslararası 8000 sayılı Sözleşme’den de yine bu çerçevede denetim yapıyoruz ve yetkimizi de bu kapsamda değerlendirmeye çalışıyoruz.

Görevlerimizi hızlı bir şekilde geçmeye çalışıyorum ki tüm milletvekillerimizin ve ilgili arkadaşlarımızın önünde var. İş teftişi nedir diye kısa bir tariftten sonra, çalışma hayatıyla ilgili mevzuatın uygulanmasının devlet adına devlet tarafından izlenmesi, denetlenmesi ve teftiş edilmesidir diye nitelendiriyoruz. Teftiş faaliyetlerimiz, yine daha önce izah ettiğimiz gibi, 4857 sayılı İş Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu çerçevesinde görevlerimizi yapmaya çalışıyoruz.

Şimdi, esas konumuz, 2014 yılında 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca -İş Sağlığı Güvenliği Genel Müdürümüz de açıkladı, İŞKUR Daire Başkanı arkadaşımız da açıkladı- 50 ve daha fazla işçi çalıştıran tarım iş kolunda yer alan, faaliyet gösteren iş yerleri kanun kapsamında ama onun altındaki iş yerleri kanun kapsamında değil. Dolayısıyla, biz özellikle işin yürütümü yönünden teftişlerimizi bu tarım iş kolunda faaliyet gösteren iş yerlerinin de, 50 ve daha fazla işçi çalıştıran iş yerlerinin de denetlenmesini gerçekleştiriyoruz. Ancak, yine, İş Sağlığı Güvenliği Genel Müdürü arkadaşımızın da söylediği gibi, 6331 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra “çalışanlar” kavramı geldi. Dolayısıyla, çalışanın olduğu her yerde iş sağlığı güvenliği yönünden denetim yapan mühendis kökenli arkadaşlarımız bu çerçevede görevlerini yapmaktadırlar.

Şimdi, 2014 yılı içerisinde Bakanlığımız inceleme teftişleri diğer yıllarda olduğu gibi de programlı teftişler yapmaktadır. İnceleme teftişleri hizmet akdi hâlâ devam eden bireysel alacaklara yönelik şikâyet kollarını inceleyen, hatta bunun içerisinde mobbing gibi, işte psikolojik tacize uğrayan işçilerin şikâyetleriyle birlikte daha ziyade hizmet akitleri devam eden bireysel alacaklarına yönelik şikâyetlerini inceliyoruz inceleme teftişleri kapsamında. Programlı teftişler kapsamında da bir yıl önce diğer yaptığımız teftişler, ilgili sosyal taraflar, ilgili kamu kuruluşlarıyla birlikte bir yıl

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 18

öncesinden o sektörlerin iş yerlerinin hangi sektörlerde, hangi alanlarda, hangi iş kollarında denetim yapacağımızı riskleriyle birlikte belirliyoruz, teftiş programına alıyoruz, Sayın Bakanımızın onayına sunuyoruz, onaydan sonra takip eden yılda teftişimizi yapmaya çalışıyoruz.

Şimdi, 2014 yılı içerisinde programlı teftiş kapsamında risk alanlarını belirlediğimiz 34 ilde 900'ü alt işverenlik olmak üzere toplam 210 iş yerinde 50'den fazla işçi çalıştıran tarımsal işletmelerde çalışma koşullarının iyileştirilmesi programlı teftişleri yürütülmüştür. Söz konusu programlı teftişler çerçevesinde 4857 sayılı İş Kanunu'na muhalefet eden işveren ve işveren vekilleri hakkında toplam 2 milyon 909 bin 504 TL idari para cezası uygulanması istenmiştir yani önceki parayla 2 trilyon. 36.667 işçinin iş mevzuatından doğan ancak ödenmeyen alacakları için işverenlere brüt 16 milyon 655 bin 804 TL ödeme yaptırılmıştır. Fiilî kaydi ücret farkı tespit edilen bir iş yerinde 21 işçi için net 17.904 TL ücret iyileştirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca, bu ihlallerden dolayı 2 milyon 231 bin 033 TL vergi ve 4 milyon 950 bin 741 TL sigorta primi olmak üzere, kamuya toplam 7 milyon 181 bin 774 TL ödeme yapılması sağlanmıştır.

Teftiş süreci içerisinde toplam 15 iş yerinde 139 işçinin sigortalılığı sağlanmış, çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yasağına aykırı hareket eden 2 işverenlik hakkında idari para cezası uygulanması istenmiştir.

Tarımda araçlar hakkında -İŞKUR Daire Başkanı arkadaşımız anlattı- Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği hükümlerine göre incelemeler yapılmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara Milletvekilimiz Sayın İzzet Çetin tarafından 31 Ekim 2013 tarihinde Isparta ilinde tarım işçilerini taşıyan minibüsün kaza yapması sonucu yaşamını yitiren 18 tarım işçisi hakkında verdiği (7/55628) esas numaralı yazılı soru önergesi İş Teftiş İzmir Grup Başkanlığı müfettişleri tarafından teftişe alınmış, hâlihazırda teftiş devam etmektedir. Teftiş raporu geldiği takdirde ayrıyeten Sayın İzzet Çetin ve ayrıyeten Komisyona da arz edilecektir.

Biz programlı teftişlere yatkınlığımız anlamında 1992 yılından bugüne kadar, 2007'nin ortasına kadar Türkiye'de çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi, çalışan çocukların çalışma ortamlarının iyileştirilmesi ve çocukların eğitime yönlendirilmesi konusunda 4857 sayılı Kanun kapsamında olan birçok değişik sektörde, otomotiv sektöründe, mobilya sektöründe, diğer ayakkabı sektöründe değişik teftişlerde bulduk. ILO'yla birlikte yaptığımız programlı teftişler bittikten sonra kendi imkânlarımızla yine çocuk iş gücünün en kötü biçimlerinin İzmir'de seçilen sınav meslek dallarında 2003 yılı itibarıyla sona erdirilmesi projesi 2000 ve 2014, mobilya sektöründe çocuk işçilerinin en kötü biçimlerinin sona erdirilmesine yönelik temel ve araştırma projesi gibi teftişler yaptık.

Şimdi, İçişleri Bakanlığındaki arkadaşlar güvenlikle ilgili yapmak istediklerini, Sağlık Bakanlığındaki arkadaşlar sağlıkla ilgili yapmak istediklerini eğitimle ilgili, tabii ki Millî Eğitim Bakanlığı bir şeyler yapmak istiyor ama esas konu, bizim de mutlak suretle çözülmesini istediğimiz esas konu -ki inşallah bu Komisyonda çözüme kavuşturulur- tarım işçilerinin esas sıkıntısı, bu tarım işçilerinin gerçekten sosyal güvenliklerinin sağlanması. Eksiklik burada, zorluk burada. Bu sağlandığı takdirde mutlak surette ben tarım işçilerinin genel problemlerine bir çözüm sağlanacağı kanaatindeyim. En kötü şartlarda işte çoktandır gündeme gelen ama bir türlü çıkmayan, bu son olaylar da dikkate alınarak özellikle tarım iş kanununun çıkmasının mutlak surette faydalı olacağı kanaatindeyiz. 6331 sayılı Kanun kapsamına tamamen alındı ama özellikle sosyal güvenlik anlamında mutlak surette -ki sayısı çok fazla olan arkadaşlarımız değişik rakamlar verdiler, ben sayıyı tam olarak bilmiyorum- bu tarım işçilerinin sosyal güvenliklerinin sağlanması konusunda bir çözümün bu Komisyonun önerisi olarak çıkması kanaatindeyiz.

Biz İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak tabii ki teftiş anlayışımızı da değiştirdik. Klasik teftiş anlayışı dışında son olarak söylemek istediğim programlı teftişler şeklinde yaptığımızı söyledik. Bu teftişler insanı odak noktasına yerleştiren, risk alan ve sektör esaslı yapılan ilgili tüm tarafları kapsayan, eğitim, iletişim ve bilgilendirmeye ağırlık veren çözüm odaklı teftişlerdir. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak iş teftiş sisteminde gerçekleştirmeye çalıştığımız önleme kültürünün öne çıkarılmasının, hayata tam manasıyla geçirilebilmesinin bu sürecin tüm aktörlerinin gönüllü bir uyum ile bir araya gelmesiyle gerçekleşebileceğine inanıyoruz.

Çalışma hayatındaki tüm sosyal tarafların gönüllü uyumu olmaksızın kalıcı ve sürdürülebilir bir gelişmişlikten bahsedemeyeceğimizi biliyoruz. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak çalışanların ve çalıştıranların korunmasının, çalışma ortam ve koşullarının iyileştirilmesinin, iş kazası ve meslek hastalıklarının en aza indirilmesinin, kayıt dışılığın azaltılmasının, haksız rekabetin önlenmesinin, istihdamın artırılmasını amaçlayan programlı teftişlerin ancak tüm sosyal tarafların etkin iş birliği ve gönüllü uyumu ile başarılı olabileceğine inanıyoruz.

Bu aşamada saygılar sunuyorum. İş sağlığı güvenliği yönünden sunumumuzu Teknik Başkan Yardımcısı Arkadaşımız Semih Özçakır yapacaklardır.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

Buyurun Semih Bey.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 19

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bürokrat arkadaşlarım; tarım sektöründe 6331 sayılı Yasa kapsamında iş sağlığı ve güvenliği teftişiyle ilgili geçmişten bir bahsetmek istiyorum. 1475 sayılı İş Kanunu’umuzda tarım sektörü hiç kapsamda değildi. Yani, biz, o zaman devlet üretme çiftliklerine teftişlere gittiğimizde sadece atölyelerini ve oradaki, o kapsamdaki atölyelerini teftiş ederdik, oralara gidebilirdik, tarım sektörü hiç kapsamda değildi. 2003 yılında Avrupa Birliği uyumlaştırma yasalarıyla ilgili 4857 sayılı Yasa’mız, İş Kanunu’muz çıktığı zaman bir nebze olsun tarım sektörünü içine aldık, işte 50 çalışandan sonrası denetlemeye başladık. Nihai olarak da 2012 yılında yayımlanan ve 2013’ün 30 Aralığında yürürlüğe giren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’muz bütün çalışanları kapsam içine aldı. 2014 yılında biz İş Teftiş Kurulu olarak İş Sağlığı ve Güvenliği birimi olarak 19 sektörde programlı teftiş planladık. Bunlardan bir tanesi de, tarım sektöründeki teftişimizdi. Planladık, kapsam olarak neden 2014’te? 2012’nin 30 Haziranında yayımlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun bazı maddeleri yürürlüğe girmemişti. Yani, 2014’te, çok tehlikeli ve tehlikeli sınıftaki 50’den az çalışanı olan iş yerleri için yürürlüğe girmediği için, 2014 yılında, tarım sektöründe planlamayı, tarım sektöründe teftişi, tarımda iş sağlığı ve güvenliği programlı teftişini programladık ve uygulamaya koyduk.

Tarım sektörünün Türkiye ekonomisindeki yerinden bahsederseniz, tarım sektörünün ana faaliyet kollarına göre gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2012 yılında yüzde 8,2; 2013 yılında yüzde 9,2. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında tarımın millî ekonomideki payı yüzde 45’ken, 1970’li yıllarda yüzde 36, 1980’li yıllarda bu oran yüzde 25, 1990’lı yıllarda yüzde 16, 2000’li yıllarda yüzde 13’tü. Şimdi, biraz önce söylediğimiz 2012 yılında 8,2’ye 2013 yılında yüzde 9,2’ye çıkmasının sebebi, devletimiz tarafından teşviklerle bu oran yükseltilmiştir.

Tarım sektöründe istihdam: Ülkemizde istihdam edilen kişi sayısı 24 milyon 821 bindir; tarımda istihdamsa yüzde 25’le yaklaşık 6 milyon 100 bin kişiye ulaşmıştır. Toplam 6 milyon çalışanın çok büyük kısmı ücretsiz aile işçisi veya işverenidir. Sadece yüzde 8’i maaşlı veya yevmiyeye çalışandır. Yüzde 84’ü sosyal güvenlikten yoksundur. Yani “24 milyon 821 bin çalışan” diyoruz Türkiye’de, bunun 6 milyon 100 bini, dördte 1’i tarımda çalışıyor. Bizim için, ülkemiz için önemli bir konu istihdam.

Tarımda iş sağlığı ve güvenliği istatistikleri: 2001 genel tarım sayımı sonucuna göre, 3 milyon tarım işletmesinden arazi büyüklüğü 49 dekar kadar olan işletmeler toplam işletmelerin yüzde 64,81’ini oluşturmaktadır. Bu işletmelerde esas işi tarımsal faaliyet olan fertlerin işletme başına ortalama sayısı 2,65 kişidir. Yani, bunlar hep aile içinde çalışan, “49 dekar” dediğimiz 49 dönümlük arazilerde kendi aile içinde çocuklarıyla ve eşleriyle çalışan iş yerleri olduğundan dolayı bizim de bu çalışanlara ulaşmamız zor. Tarımsal işletmelerin yaklaşık yüzde 35’i istihdamın daha yüksek olduğu düşünülerek teftiş programları hazırlamaktayız.

Tarım sektöründe istihdam: 2013 GAP Tarımda Çalışanların Sağlığı Araştırması’na göre, toplam tarım nüfusunun yüzde 40,3’ü mevsimlik tarım çalışanlarından oluşmaktadır. Yani, tarımda çalışan toplam 6 milyon 100 bin kişinin 2 milyon 500 bini, yüzde 40’ı, mevsimlik gezici tarım işçisi olduğunu düşünürsek, bunlar da kayıtlı olmadığından dolayı bizim ulaşmamız zor, kayıt altına almamız gerekiyor bu gezici tarım işçilerini.

Tarımda iş sağlığı ve güvenliği kapsamı: 4857 sayılı Yasa’yla tarım çalışanlarının sadece yüzde 3,2’sine ulaşabilirken -yani 50 ve daha küçük yapıları olduğundan dolayı, tarımdan çalışanlar 50’den az olduğundan dolayı- 6331 sayılı Yasa tüm çalışanları kapsamaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş kapsamına alınan sektörler: Bitkisel, hayvansal üretimde; sağılan büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, kümes hayvanları yetiştiriciliği. Tarımı destekleyici faaliyetler ve hasat sonrası bitkisel ürünlerle ilgili faaliyetler, hasat sonrası bitkisel ürünlerle ilgili faaliyetler, bitkisel üretim için tohumun işlenmesi. Balıkçılık ve su ürünleri gibi sektörler teftiş programına alındı, buralarda gerekli denetimler yapıldı 2014 yılında.

Çalışanların sağlık ve güvenliğini tehdit eden mesleki riskler ve bu risklere karşı alınacak önlemlerin belirlenmesini teftişin amacı olarak söyleyebiliriz. İşverenlerin ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili eğitimi konusunda, yaptığımız teftişlerde hep eğitici rol oynuyoruz. Teftişlerimizde, hem işçi hem işverene yasal hak ve sorumluluklarını öğretiyoruz, bilgilendirici teftişler yapıyoruz. Güvenli davranış bilincinin geliştirilmesini sağlamaya çalışıyoruz. İş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulması, işverenlere ve çalışanlara rehberlik ediyoruz.

Teftişin hedefi, iş sağlığı ve güvenliği alanda risk değerlendirmesini esas alan önleyici ve koruyucu yaklaşımın yerleştirilmesi.

Tarımda iş sağlığı ve güvenliği teftişi 2014 yılında uygulama alanlarımız: Adana, Mersin, Gaziantep, Şanlıurfa, Bursa ve Bolu illerinde faaliyet gösteren ve tehlikeli sınıfta yer alan 20’den fazla çalışanı bulunan iş yerleri denetim kapsamına alınmış, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı yönünden 1.195 mevzuata aykırılık tespit edilmiştir, bunların çoğu da işverenlerin gönüllü uyumuyla giderilmiştir.

Tarımda iş sağlığı ve güvenliği denetiminde çalışan dağılımı; programa alınan iş yerlerinin yüzde 51’inde 50’den az çalışan... Yani, bizim uyguladığımız daha önce 4857 sayılı İş Kanunu’na göre 50’den fazla işçi çalıştıran iş yerlerini zaten

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 20

denetliyorduk, 6331 çıktıktan sonra yaptığımız ilk teftişte daha önce denetlenmemiş, kanun kapsamında olmayan yerlere ağırlık verdik. Yüzde 51'ini bunlardan, diğer yüzde 23 ve yüzde 26 olan 50 ve 100'den fazla işçi çalıştıran iş yerleri devlet tarafından teşvikli iş yerleri olduğu için, koruması gereken iş yerleri olduğunu düşündüğümüz için onların da belirli bir oranda teftişlerini yaptık.

Tarımda iş sağlığı ve güvenliği denetiminde 6331 sayılı Yasa'nın tüm maddeleriyle uygulamaya konulduğu Ocak 2014'ten önce teftiş programında yer alan iş yerlerinde ortak sağlık güvenlik birimlerinden hizmet alınmasının gerçekleştiği... Yani, 50'den az çalışanı olan bu iş yerleri 2014'ün başında kapsama girmiş olmasına rağmen gönüllü olarak bu sağlık, gıda sektörü -çoğunluğu gıda sektörü olduğu için- bizim bu kanunla getirilen zorunluluğu kendileri zorunlu olmadığı hâlde almışlar ve ortak sağlık güvenlik biriminden iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi istihdamını sağlamışlardır. Tarımda iş sağlığı ve güvenliği denetimi teftişlerinde bu profesyoneller tarafından başlatılan, iş güvenliği uzmanlarında ve iş yeri hekimlerinde başlatılan iyileştirmeler teftişlerimiz sırasında onlara da yardımcı olarak teftişlerimizde tüm noksanlıklarını giderme yönünde davranmışlardır.

Tarımda riskler nelerdir çalışanlar açısından? İş kazası riskleri var. Tarımda traktör, biçerdöver gibi tarım makinelerinin döner ve hareketli kesici, delici aksamlarından kaynaklanan birçok iş kazası yaşanıyor. Ziraî ilaçların taşınması, depolanması ve kullanımı. Gübreler, insektisitler gibi kimyasallar. Yani, bu kümeslerde ve padok dediğimiz ahırlarda biriken amonyak, metan gibi tehlikeli kimyasallar. Büyükbaş, küçükbaş, kümes hayvancılığı, yakın çalışmanın getirdiği riskler. Bire bir fiziksel temastan kaynaklanan hayvanların çifte atması gibi, hırçınlaşarak saldırması, ısırması sonucu oluşan yaralanmalar. Hayvanlardan geçen bulaşıcı hastalıklar; bunlar, brusella, salmonella ile parazit rahatsızlıklar gibi. Gürültü ve titreşim çalışanlara risk oluşturmaktadır. Biyolojik risk; iş yeri ve çalışan hijyeni. Gıda sektörü olduğu için kullanılan kimyasallar, buralarda o kimyasallardan kaynaklanan rahatsızlıklar. Ergonomik riskler. Açık ortamda çalışmalarda sıcak hava, diğer faktörler. Kas iskelet sistemi rahatsızlıkları.

Denetimde karşılaştığımız güçlükler... Tarım sektöründe en önemli sorun kayıt dışılıktan kaynaklanan istatistiksel veri yoksunluğudur. İş yerlerinin kayıt dışı olmaları teftiş programlarında sorun oluşturmaktadır, bu nedenle iş teftişinin planlanması ve programlanması kayıtlı iş yerleri üzerinden gerçekleşmektedir. Yani, biz burayı, tarım sektörünün hepsini kayıt altına alabilirsek biz de daha rahat ulaşabileceğiz, programlarımızı, iş teftiş programlarımızı ona göre planlayabileceğiz. İş teftişinin denetiminde karşılaşılan güçlüklerden iş teftişinin planlanması ve programlanması iş yeri üzerinden, kayıtlı iş yerleri üzerinden gerçekleşmekte.

Diğer taraftan, tarım sektöründe faaliyet gösteren iş yerlerine ait ihbar ve şikâyetler program dışı teftişler olarak incelemeye alınmaktadır. Bütün ihbar ve şikâyetler değerlendirilmekte ama böyle ihbarların sadece çalışanlardan gelmesinin... Bunun yanında, mülki idarelerden bize ihbar yapılırsa biz de gerekli incelemeleri yapacağız. Bu konuda bizim önerimiz, araçların tüzel kişiliğe kavuşturularak yani bunlar kayıtlı tüzel kişilik olursa ve bu araçlar vasıtasıyla bu tarım çalışanları, gezici çalışanlar istihdam edilirse, onların üzerinden sigortaları, sosyal güvenlikleri sağlanırsa herhâlde problem çözümler ama bunu gerçekleştirebilir miyiz?

Takdirlerinize arz ediyorum Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz sunularınızdan dolayı.

Şimdi, sorulara geçmeden önce bir şeyi hatırlatayım acil işi olan arkadaşlarımız var İçişlerinden, onları gönderelim.

Değerli arkadaşlar, toplantı başladığından bu yana yaptığımız sunulardan dolayı hepinize özellikle teşekkür etmek istiyorum. Sizlere ilettiğimiz yazımızdaki konuları ve Komisyonumuzun görev alanındaki sorunları ve çözüm önerilerinizi kapsayan ve Komisyonumuzca hazırlanacak rapora esas olmak üzere bilimsel kriterlere göre hazırlanmış bir raporun en geç 10 Şubat 2015 tarihine kadar elektronik ortamda bize iletilmesini -size iletmiştik ama bunu bir kez daha ifade etmek istiyorum- istiyoruz.

Şimdi, sorusu olan arkadaşlarımız, sorularımız varsa onları alalım.

Sunularınızdan dolayı teşekkür ediyoruz, acil işi olan arkadaşlarımızı gönderebiliriz; teşekkür ederim.

Herhangi bir sorumuz yoktur.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Var ama...

BAŞKAN – Varsa alalım o zaman.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Teşekkür ederiz sunumunuz için.

Sunumunuzda 2001 genel tarım sayımından bahsetmişsiniz, 2001'den sonra tarımsal faaliyetler yapanlarla ilgili hiçbir çalışma yok mu?

ÇALIŞMAVE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI SEMİH ÖZÇAKIR – Şimdi, bu tarım sektöründe çalışmayı yürüten İş Başmüfettişimiz Yıldız Üner Hanım cevaplırsa daha faydalı olacağını düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/34) Giriş : Tarih : 28/01/2015 Stenograf : Kayıt:AraştırmaTarım Sayfa: 21

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ YILDIZ ÜNER – Sayın Vekilim, sözünü ettiğiniz istatistik on yılda bir yapılıyor, biz de aynı soruyu kendi kendimize sorduk. Dolayısıyla, 2011 yılında yapılan istatistiki veriye ulaşmak istedik ama TÜİK 2011 yılında bu çalışmayı yapmadığını ifade etti. Dolayısıyla, yansımıza elimizde olan en geç veri olarak 2001 yılı verisini almak durumunda kaldık maalesef.

MEHMET S. HAMZAOĞULLARI (Diyarbakır) – Yani, on dört yıldır bu konuyla ilgili güncellenmiş hiçbir şey yok.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ BAŞMÜFETTİŞİ YILDIZ ÜNER – Yapılmamış, maalesef Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Evet, eksiklerimizi görüyoruz. Zaten bu araştırma Komisyonumuzun çalışmalarının temelinde yatan hususlarda yapılanlar ama yapılamayanlar da var, bunları görelim, tedbirler neler alınacak, bunları birlikte değerlendirelim.

Teşekkür ediyoruz sunumlarınız için.

TÜİK’le ilgili, önümüzdeki günlerde gelecekler, onlardan da inşallah gerekli bilgileri alırsınız.

Değerli müsteşar yardımcılarımıza, kurum başkanlarımıza, başkan yardımcılarımıza, daire başkanlarımıza, genel müdürlerimize teşekkür ediyoruz.

Yarın saat 10.00’da görüşmek üzere toplantıyı kapatıyorum.

Hepinize hayırlı akşamlar.

Kapanma Saati: 17.18